

Portrete literare

Macedonski

S-au împlinit o sută cincizeci ani de când s-a născut Alexandru Macedonski și patruzeci și nouă de ani de când s-a stins din viață, în ziua de 24 noiembrie 1920.

Întreaga existență a lui Macedonski a fost un lung și dureros calvar, datorit pe de o parte greutăților pe care le pune viața în calea oricărui minutor al condeiului, iar pe de altă, dușmăniei personale arătate lui Macedonski de cei ce nu împărtășeau crezul său literar.

Crezul literar al lui Macedonski era, în primul rând, cultul formei, strălucirea mediteraneană a versului, iar înamicii săi puneau înaltele adăncime a cugetării, intensitatea simțirii lăuntrice.

Ei acuzau pe Macedonski de superficialitate și exces de verbalism, el îi găsea lipsiți de eleganță și de sonoritate latină.

Aceasta ar fi în esență lăuntrică, conflictul dintre Macedonski și urmașii lui Eminescu, dintre poezii de cultură franceză și cei ce își adăpau sufletul la fântinile literaturii germane.

Vom trece peste atacurile personale isvorite din aceeași neînțelegere pur teozică, vom trece peste săgețile veninoase, aruncate dintr-o parte și din alta, la tot ce a de-gradat această luptă epică, dată pentru o dreptă îndrumare a limbii și spiritului românesc.

Din păcate, polemicele pălinoase continuă și azi în literatura noastră: arma nu se alege niciodată și ceea ce ar putea fi o interesantă contribuție estetică devine agresivitate individuală, fără nici un folos nici pentru combatanții, nici, mai ales, pentru publicul cititor. De pe urma acestor violențe a suferit și Alexandru Macedonski, care nu o dată a fost lovit în existența lui și a familiei. Intrigile și dușmănia nu se opreau pe colinele Parnasului, ci coborau și în lăuntrici. Mare parte din versurile maestrului sînt ecou al suferinței cotidiene, nemulțumiri, plingeri împotriva contemporanilor...

Ca și Eminescu, Macedonski își revarsă în poezii amărăciunea vieții, dar spre deosebire de autorul „sărilor”, el păstrează un optimism neseacă, care nu-l părăsește nici în ultimele momente.

Alexandru Macedonski e fiul generalului Macedonski, fost ministru de război, iar acesta fiul căpitanului Macedonski, nobil polonez (?) venit să revoluționeze Balcanii, oghiotant al lui Tudor Vladimirescu.

Alexandru Macedonski începe să scrie foarte tânăr. El își publică primele versuri în „Trompea Carpaților” și e remarcat de Bariliu.

În 1872, când Eminescu nu era cunoscut încă, apare „Prima verba”, poezii de Alex. Macedonski, student în litere. Influența lui Eliade Rădulescu, Bolintineanu și a celorlalți discipoli români ai lui Lamartine e vădită. De altfel, întreaga activitate a lui Macedonski nu e decît continuarea acelei mari tradiții literare — Eliade Rădulescu, Bolintineanu, Alecsandri —, apostolii regăsirii noastre latine pe căile suflătești ale Franței.

Opt ani mai târziu, în 1880 el scoate „Literaturul” una din cele mai mari forțe care s-au opus „Junimii literare”...

Încă din primul an al „Literaturului” poetul descoperă nobilul talent care a fost Duiliu Zamfirescu și-i tipărește cu mari elogii, poezia „Levente și Calavrita”, apoi „Harpișta”.

În paginile acestei reviste polemizează el cu „Domnul Eminescu”, despre care spune că, „nu e nici cizelator ca Theophile Gautier, Victor Hugo, în ce privește efectul nici Lamartine ca spiritualist, nici Baudelaire ca materialist. Domnul Eminescu nu respectă limba”.

Între-adevăr, în primele sale poezii, luptînd să-și găsească forma afit de personalitate de mai târziu, Eminescu are multe rădăcini de accent, greseli de ritm, alături de cuvinte improprii sau nebuloase. Macedonski însă păcătuia și el prin înfriziera de construcții vetuste prin facilități verbale vecine cu platitudinea, prin banalități în care nu-l egala decît principalul său colaborator Carol Scrob.

Erau, într-adevăr, afit de mediocre versurile ce se scriau acum un secol sau ni se par nouă acum? Căci nici Macedonski, nici Eminescu n-au scăpat de noianul plămăuirilor efemere.

Ce mai rămîne din contemporanii lor? Se scria mult, se scria ușor, succesul era facil, acum o jumătate și mai bine de veac. Limba aproape virgină — și orice împerecheri de cuvinte urmate în ritm și rima, constituiau un material poetic. Toate erau inedite pe atunci, pină și locul comun. Astăzi, poetul trebuie să sape adînc — cînd nu în suflet, atunci în vocabular, ca să găsească strofa proaspătă, cu muzicalitatea cuceritoare, imaginea care n-a mai scăpărat, armonia care nu este o reminiscență.

Macedonski a scris și teatru: „Iades, Unchiașul, Sărăcie, Saul (în colaborare cu Cincint Pavelescu) jucate al Teatrul Național cu Nottara și Aristizza, în rolurile principale. Are și două piese inedite: „Moartea lui Dante și Le fou (aceasta în franțuzește). Tot în franțuzește a scris el Bronzes, culegere de poeme și „Le Calvaire de feu, roman fantastic.

În „Cartea de aur”, publică o proză armonioasă, plină de culoare, iar în volumele de versuri „Excelsior”, „Flori sacre” și „Cartea nestematelor”, cunoaște o ascensiune uimitoare într-o literatură în care lucrurile cele mai bune se scriu la debut.

Sînt prea puține versurile care se pot cita cu folos din prima perioadă a activității lui Macedonski. Nici în „Prima verba” și nici în „Poeziile” publicate zece ani mai târziu, nu găsim modelele perfecte de mai târziu.

Contemporan cu Theodor de Banville, pentru care licență poetică nu exista, Macedonski proclamă triumful liniilor pure, impecabile.

Predilectia lui pentru perfecția formei îl duce la virtuozități unice în literatura noastră: trecînd, însă pe primul

Victor EFTIMIU

(Continuare în pag. 3)

MACEDONSKI, desen de EUGEN DRAGUȚESCU

ÎN ACEST NUMĂR

Jurnal de poet de Ion Alexandru

Poeme de Constanța Buzea

Schite de Tudor Vasiliu

Octavian Goga — scrisori inedite

Poșta redacției

de Fănuș Neagu și Cezar Baltag

Opinii despre proză

Dar
aceste cărți?...

M-am întâlnit în ultima vreme, prin intermediul unor licee și școli și prin schimburi de scrisori, cu foarte mulți adolescenți. Discuții sincere, mai ales întrebări, sumedenie de întrebări, unele naive, altele pretențioase și profunde, altele sunînd ca niște somații. Despre cărți, despre autori, despre preferințe, pasiuni, despre necesitatea cărților, despre necesitatea unor cărți. Întrebări, răspunsuri, dialoguri, toate sub semnul unei sincerități depline, și de o parte și de alta. Știam de multă vreme, încă înainte de a scrie cărțile dedicate ei, că există o vîrstă anumită (foarte ușor se poate delimita în ani; precocitatea și stagnarea sau aricarea reprezintă simple accidente) o vîrstă pe care vreau s-o numesc albă, probabil cea mai frumoasă vîrstă a omului, vîrstă visului frumos, a intenției frumoase, a gândirii frumoase, vîrstă elanului gratuit, vîrstă în care orice gest, chiar simpla negație cu mina a unei idei oarecare, capătă imediat, sau poate capătă valoarea unui efort gigantic, de parcă fără gestul acela de negație n-ar fi putut exista nici Austerlitzul și nici n-ar putea exista cea de a treia cutezanță Apollo. E vîrstă cînd dorința de a te dăruți frumuseții e afit de mare și de tiranică, încît orice clipire din ochi, devine un efort dureros al dăruirii, încît și visul cu zboruri surpate se transformă în argument fizic, asudat al dăruirii. Desigur, trebuie spartă o crustă anumită, sau mai bine zis trebuie depășită sincer și firesc o frontieră pentru a înflăcă și pentru a simți adevărul acestei vîrste. Un intrus n-o va ubi pentru că n-o va simți, dar nici el nu va fi acceptat și ubit pentru că va fi simțit, iar alungarea lui se va face cu firescul respirației.

Am recunoscut vîrstă aceasta superbă în întâlnirile mele cu elevii, cu adolescenții, și parcă m-ar fi chemat acolo și m-ar fi ținut acolo, melodia cornului englezesc, acele note unice ale copilăriei, din simfonia a zecea a lui Șostakovič. Priveam chipurile din fața mea, pure, albe, în continuă umire și am înțeles pentru a nu știu cîta oară că nu am în fața mea niște tineri cititori, ci niște intenții de zbor care primesc, sau care pot primi tot ceea ce li se oferă: gânduri, emoții, dojeni, soare, vacanțe, cărți, ca pe niște aripi. Acesta nu e un gând, nu e o impresie, ci un adevăr. Nu poți să scrii despre această vîrstă dacă nu crezi că tot ceea ce o înconjoară devine pentru ea putere de viață și vis. Da, și jocul cu mingea pe stradă face parte din fericirea cea mare a lumii. Iar o carte, la această vîrstă nu se citește. Se trăiește. Se trăiește multiplu și multiplicat. Cu toate personajele, cu toate frazele, cu suspensiile, de multe ori. Am întâlnit adolescenți care au citit unele cărți, frumoase, de cite douăzeci de ori. Recitau pagini din ele, pagini întregi, ca pe niște poezii. Am înțeles că nu există relație mai tulburătoare, mai zguduitoare, mai fidelă între autor și cititor ca relația lui cu această vîrstă, cu asemenea cititori. În această relație, cartea ta e leac sau microb. Învie sau ucide. Spun aceasta la modul absolut. Învie sau ucide, în raport cu suflul cărții: bun sau rău. Îmi place, sau poate e necesar să folosesc, cînd e vorba despre cărțile dedicate acestei vîrste, cuvinte limită, cuvinte grave, cuvinte de mare răspundere, pentru că îi cunosc pe cititori și pentru că știu relațiile lor cu cărțile. Versurile lui Rilke sînt și vor rămîne ale tuturor adolescenților lumii:

Ich bin so jung. Ich möchte jedem Klange,
der mir vorüberauscht, mich schauernd schenken,

Îată-le în traducerea foarte frumoasă a Mariei Banuș:

Ce tînar sînt! M-aș dăru cu-nfiorare
Oricărui zvon ce calea mi-o aține...

Pentru acești cititori cartea e poate cel mai așteptat, cel mai căutat, cel mai ispititor, cel mai tulburător zvon.

Noi, scriitorii, trebuie s-o transformăm și în cel mai necesar zvon. Deci trebuie să le oferim adolescenților foarte multe cărți și toate să fie frumoase. Toate. Aici nu poate exista nici un rabat. Nici antrenamente scriitoricești, nici încercări literare, nici nerozii cu pretenții. Ideal ar fi ca toate cărțile adresate acestei vîrste să fie frumoase și în esență și ca formulă literară. Cred că și există asemenea cărți în literatura noastră. Nu prea multe, dar există. Dar dacă trebuie să se facă o concesie, atunci trebuie s-o spunem deschis, conștient, în acest domeniu literar, nu se poate face în dauna conținutului. Poate că e singura lege de fier cu care trebuie să se obișnuiească literatura. Cărțile adresate acestei vîrste trebuie să corespundă întocmai esenței acestei vîrste. Și dacă admitem ca adevăr definitiv că e vorba de cea mai curată, de cea mai sinceră, de cea mai generoasă vîrstă, de cea mai influențabilă vîrstă, atunci cărțile dedicate ei trebuie să aibă o destinație strict pozitivă și să fie subordonate ideii generale a frumuseții. Gîndindu-mă la aceste cărți, la necesitatea acestor cărți, mă gîndesc la toți copiii lumii și la primejdia care-i paște și care-i înconjoară. Eu nu pot să cred că pe pinza aceasta de alb distilat prin care-mi imaginez sufletul adolescentului, lectura unor cărți urite nu lasă urme și sfîșieri, care pot duce la traumatisme și infirmități. Există atîtea cărți care fac elogiul urii, al violenței, care proslăvesc eroul dur, de obicei un produs al drojdiei societății, care nici nu-și maschează ideile și intențiile urite, care ridiculizează justiția și ideea de justiție. E o modă a acestui roman dur, negru, și exemplarele care se revarsă pe piața lumii se pot număra cu zecile de milioane...

Aceste și asemenea cărți negre atacă cel mai adesea domeniul alb al adolescenței, provocînd răni și infirmități. Ele nu pot fi izgonite prin vorbe și sfaturi, ci prin alte cărți, prin cărți frumoase, prin cărți pe care le-am căutat și noi cîndva, din necesitatea de vis și zbor, prin cărți pe care poate nu le-am găsit atunci, și pe care, de aceea, ar trebui să le scriem, noi, acum. Cărți — zvonuri, pentru cei mai credincioși cititori, pentru cea mai curată vîrstă.

Constantin CHIRIȚA

CRONICA LITERARĂ

LUCIAN BLAGA

„Scrieri despre artă”

Antologie de Emil Manu. Cuvânt înainte de Dumitru Micu (Editura „Meridiane”)

I. S. TURGHENIEV

„Tum”

Traducere de Mihai Sevastos (E.L.U., colecția „Clasicii literaturii universale”).

ION MURGEANU

„Rcpoasc”

Versuri — debut editorial (Ed. Tineretului, Colecția „Luceafărul”)

CASA SCRITORILOR
„MIHAIL SADOVEANU”

Calea Victoriei 115

Marți 2 decembrie 1969
ora 19

al X-lea vernisaj din ciclul
PLASTICĂ ȘI POEZIE :

Pictorul naiv

ION NICODIM-NIȚA

prezentat de

George Macoveșcu

și

Toma George Maioreșcu

Expoziția rămâne deschisă de la 2.XII la 21.XII a.c., între orele 11—13 și 17—20.

cezar baltag

ODIHNĂ ÎN ȚIPĂT

Temeiul țăpătului este viața, deplăbilă părăsire momentană a mormintului prin jertfa nașterii, cumplită ca o răstignire care nu izbăvește de nimic: „Cine se răstignește pe sine / în nașterea sa?” — o răstignire de sine însuși, în care nu există martir pentru că nu există legiuitor. Existența este pentru Cezar Baltag un rug a cărui incandescență se perpetuează, pentru că ardere sint carnea și simțurile și starea în lumină. La ieșirea din întinerie se aprind focurile, și odată cu ele lumina nu sputește ci se face vinovată de cenușă, zgură și umbră: „Mă dau spre lumină / lumilor / și voi avea umbră / și ochiul va arde văzind / și urechea va fi vinovată de sunete” (Durere din durere). „Mă dau spre lumină...” spune poetul, din nou sugerându-și neputința de a se odihni în acuzare și tristețea secretă de a nu fi fapta nimănui, de a fi „născut iar nu făcut”. Neconștient și necreat, născutul este o simplă tulburare a luminii, urzit prin alergarea respirației („... respirația mă țese / cu o suveică de zgomot, nimitoarea / între a fi și a nu fi”).

Versurile din „Odihnă în țipăt” poartă un alt durerea de a fi citit mai ales înțeleșurile ei: ele nunesc tragedia. „Am fost adus aici / cu ochii legați, / în cuvintele gurii tale, / în paradisul lui ca și cum / unde somnul punctului nu se mai cîntărește, / dar, înainte de toate, doamne / trebuie să depun plîngere împotriva sa” (Odihnă în țipăt). Durerea ființei reflexive înseamnă dezamăgire și derută și prin aceasta își distilează puterea, devenind acel amestec încert de noblețe și slăbiciune care este ai vieții rare de giad.

Calamitatea de a fi este sinonimă la Cezar Baltag cu eșecul cunoașterii încheiate prin convingerea că orice poate fi afirmat, pentru că totul este la fel de adevărat și de neadevărat. Este momentul în care poetul întirzie ca reținut de o fascinație a nulității, pe care nu poate să nu o experimenteze, născut de imensitatea pustului, pînă la capăt: „Poate cel mai întii, poate cel de pe urmă, / poate singur, poate cu ceilalți, poate neștiutor, / poate cu numele, / poate în lipsa numelui, / poate cu ființa împrejurul ființei / precum cei in-

trebați” (Zicere asupra). Răstignite pe roata gîndului lucrurile sint ele inesele și opusul lor, pe rînd, astfel că sensul și non sensul sint unul și același lucru și aceasta pentru că nu sint de fapt decît nimic.

Incendiu, prin macerația de energii prin care durează existența fi pare lui Cezar Baltag a fi fatal insoțită cu „seeta” — nevoia de a împărți în lume nume, ca și cum prin aceasta pietrele s-ar preface în izvoare: nîmînd golul omul — „femeie de sete” vrea în zadar să se constituie: „O femeie cu picioare de sete / numără pietrele // Tu ești vară, le spune. Tu ești viscol. / Tu ești liniște. Tu nu ești nimic. Tu ești întoarcere. / Pe tine te iau de bărbat. / Pe tine te voi naște. / De tine nu-mi voi aminti. // Și deodată / în țipăt de crin torturat / fața ei explodează / și se oprește / și tace / și cu privirea în gol / zîmbește nimicului” (Temeiul setei).

Nimicul este pentru Cezar Baltag un fel de matrice de spaîm și nădejde, care i se descoperă a fi inevitabilă închisoare deci singurul refugiu. Nimicul este invocat cu un dor ce și-a pierdut răbdarea, care nu se mai poate răsfîrîge asupra sa lămurindu-se, ci-și rosteste incremenit ținta, cu o îndirjire aspră, obstinată, a cărei putere stă tocmal în lipsa elocvenței. „Înapoi / la izvoarele fugii / unde curge fîntina nimicului / acolo pasc lei nimicului / și spațiul se face de piatră / acolo pasc lei nimicului / și piatra adapă nimicul. / acolo pasc lei nimicului / și nimicul în nimic se dizolvă / și nimicul macină umbra nimicului / și nimicul spală urma nimicului” (Marginea).

Această întoarcere insoțită de „cîntă” și „plîns”, cu pași îngreuiati de „o oboseală enormă, anonimă” este calvarul gîndului ce caută pacea somnului și uitarea. Uitînd, omul devine lipsa omului, și aceasta, uitînd, devine lipsa lipsei și astfel participă la eternul dor al lumii de imposibilul ei opus. „A fost un om / care eram eu însumi. / Eu merg în locul lui. // Osta-tec pentru el nu poate să fie nimeni. Lipsa lui / sint eu / și cel ce merge-n mine este golul / și umbra lui. Și golul

meu altcineva / va fi. Și lipsa lipsei mele / privește-neet spre golul nimănui, acolo unde punctul țipă / de lipsă de alb / și ziua își caută seara și seara lipsește, / și focul plînge după cenușa sa / și pulberea își rostește zilnic / numele și somnul se devoră pe sine / și nu adoarme / și un deal lacom își tot înghite malurile” (Uitarea).

Există în volumul lui Cezar Baltag o anume consecvență ideatică (pe care, de altfel, și structurarea materialului poetic o face din primul moment de bănuît) și ea sugerează un mod aparte de a gîndi unitatea, care majorează importanța discursului poetic. Pentru că „Odihnă în țipăt” conține o poezie de un tip special, în care lirismul insoțește secret demersul ideatic, mișcările sale fiind constrinse să respecte un fel de impasibilitate hieratică, obligatorie, de vreme ce este vorba despre o activitate de maximă gravitate, al cărei sens este comunicarea adevărurilor. „Și lîngă auz va fi totul, și Dumnezeu / va fi urechea mea. / Și voi fi sunet singur și nimic altceva, / și voi fi nimic auzitor și nimic altceva, / unde? voi auzi întrebînd / și nu voi ști cine întreabă...” (Odihnă și țipăt): la convertirea abstracției în imagine, tulburarea vitală se stinge, repudiată de o încordare nouă, al cărei scop este găsirea frumuseții pure.

Uneori Cezar Baltag creează un cifru care sugerează nostalgia unui vechi limbaj de știință sacră: „Viscolire și deaprenare. / Un vis care nu poate fi visat. / un cerc ciudat care nu înfășoară / și nu se întoarce / cerc stîns, cerc fără de / centru, / cerc ce cu temelie de lipsă stă împrejur / și deasupra lui plouă / neconștient / zero în oglindă: de departe” (Drum în scădere). Ca în literatura ezoterică, poetul pare a substitui concepțiile ample definiții figurate, la a căror frumusețe prestigiu și farmecul enigmei contribuie într-o substanțială măsură. Pe alocuri în „Odihnă în țipăt” poetul creează impresia a fi o ciudată făptură, sibilă și sfînx, și inspirată și malefică, pentru că atrage spre adevăr dar și rățește complicitînd drumurile. Cine să fie acel „neoprit”, pe care poetul nu-l numește ci-l invocă pronunțînd-

du-i pe rînd atribuțiile? „Cu inelul pîndei eu chem pustiurile / în falangă / șoapta care infometează auzul / și oprește pe cel neoprit / care răpește în sîfîng și flămînzește / înghite în dreapta / și tot nu se satură / și în de sine întreg / se adaugă marginilor / nu are nevoie de nume / și nu e oprit ori auz de nimic” (Proverbele ochilor). Cezar Baltag este fascinat de acel moment al gîndirii în care logica se auto-suprimă, cu un fel de voluptate a încalcării pe rînd a tuturor normelor ei. Compatibilitatea, apoi echivalența contrariilor generează un mecanism de construire a imaginii, prin care frumosul se abstractizează pînă la limita lipsei de identitate: „În tîmplele mele, culcată, / veghează leoaica-păianjen / și pustiiește cele ce sint și cele ce nu / sint / cu urletul ei ce nu vede / și nu se lasă văzut, / nu are asemănare și nu are / neasemnare, / nu se oprește la nici o răspîntie, / nu este aici ca să lipsească / de undeva, / nu rămîne, nu pleacă, / nu ia cu sine și nu lasă / nimic. (Proverbele ochilor).

Atunci cînd negarea logicii nu este vizibilă ci doar presupusă iar iubirea misterului dezleagă bucuria de a-l crea. Cezar Baltag ajunge la o poezie de o puritate extremă și suficientă sieși. Asociind ceea ce nu este de asociat, imaginînd ceea ce nu este de imaginat, cu o libertate nelimitată, poetul construiește mituri fără cheie, ca în acea „cîntare a cîntărilor” intitulată „Amiralul de seacă”, de o frumusețe curată și rară; „Eu sint / și afară de mine / alta nu este. / Nu voi sta văduvă / Tu ești mirele meu. // Eu sint firul care iese din tine, / viermele meu / de mătase, / eu sint giuglîul tău / cosmic / pe care îl țese, / o, nepot magic / de flutire, / eu sint ancora ta în primordial, / geomantă / de o nesfîrșit, / decît mine / mai tînăr... Chemați, aduceți la mine / oul de spaîm, / adăpostul meu, neliniștea mea, / Dumnezeu meu în care mă încred, nămolul meu, / miera mea, / scorpionul meu, / țărîna care mi-e scris s-o iubesc, / da, să iubesc pulberea / lui pieritoare”.

Ilina GRIGOROVICI

JOHN GALSWORTHY

„Forsyte Saga”

(vol. 3)

Traducere: Henriette Yvonne Stahl (E.L.U., colecția „Romanul secolului XX”).

GAUGUIN

Album Gauguin însoțit de o selecție de citate despre pictor alcătuită de Nina Stănculescu. (Editura Meridiane)

RADU BOGDAN

„Ion Andreescu”

Monografie cu rezumate în principalele limbi și cu reproduceri după tablourile marelui pictor (Editura Meridiane — „Biblioteca de artă” — seria „Biografii. Memorii. Eseuri”).

SCRITORII CARE AU CARTI ÎN CURS DE APARIȚIE SINT INVITAȚI SA ANUNTE LA SECRETARIATUL REVISTEI NOASTRE TITLURILE RESPECTIVE, ÎNSOȚITE DE UN PORTRET FOTO, PENTRU A FI ANUNȚATE LA RUBRICA AVANTPREMIERA EDITORIALĂ.

MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE RESTITUIE. RUGAM COLABORATORII SĂ NE TRIMITA LUCRĂRILE DACTILOGRAFIAȚE.

LECTOR

Metodologia istoriei și criticii literare (studii)

Acest volum colectiv cuprinde o selecție a lucrărilor prezentate în cadrul unei sesiuni științifice organizate de Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu” în octombrie 1968. În sumar figurează cercetări privind: 1. Probleme de metodologie în istoria literaturii 2. Probleme ale criticii literare 3. Probleme de stilistică și analiză structurală.

În deschiderea problematicii volumului Al. Dima expune situația și perspectivele „metodei comparative” în cadrul științei literaturii, ajungînd la concluzia că prin implicările metodologice se produc modificări binevenite în structura și în mijloacele tradiționale ale criticii și istoriei literare. Ovidiu Papadima, într-un eseu intitulat „Între istoria literară și critica literară” demonstrează falsul conflict dintre aceste discipline complementare. Ioan C. Chișimiu, într-un studiu despre „Cercetare și metodă în domeniul literaturii vechi” fixează ca indispensabile unei bune cercetări: erudiția, pregătirea multilaterală, înțierea largă în toate domeniile.

Urmărînd mai întim procesul cercetării istorico-literare Stancu Ilin vorbește despre „Faze și moment optim” în cadrul cercetării de specialitate, iar Emil Manu îl prezintă pe Tudor Vianu ca „metodolog al istoriei literare”. Contribuții în acest domeniu mai aduc Gh. Vrabie fixînd unele „criterii de clasificare și periodizare a folclorului” și Elena Stan arătînd raporturile dintre „Istoria literaturii și istoria

presei”, cercetare ce aduce multe puncte de vedere noi în reconsiderarea publicisticii noastre.

În cadrul secțiunii dedicată criticii literare Vladimir Streinu prezintă „Critica literară românească între 1920-1945” (Eugen Lovinescu, Tudor Vianu, Șerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu, G. Călinescu) subliniind rezistența pe poziții estetice a reprezentanților ei cei mai de seamă în fața „invaziei” extra-estetice. Victor Iancu făcînd utile delimitări în critica fenomenologică elogiază noile orientări de sociologie a literaturii („Metoda fenomenologică în critica literară”). Tot acestui domeniu îi sint dedicate co-

dramei. Strategia personajelor în teatru”) și M. Novicov („Studiul literaturii ca serie de fapte specifice”). Paul Cornea, din contră, demonstrează în studiul său „Considerații despre aplicarea statisticii în poezie și stilistică” că metodele matematice nu sint eficiente, cel puțin în stadiul actual, în studiul structurilor semiologice. Alte contribuții sint semnate de Eugen Todoran, D. Irimia, Gh. Bulgăr, G. I. Tohăreanu, Roxana Sorescu. Deosebit de interesantă se anunță cercetarea Adelinei Piatkowskii: „Structurile grafice în sprijinul interpretării structurilor epice”.

Poezia din această carte cultivă și un lirism crud, vitalizat prin interpelări și interogații lirice, elogiînd o tinerețe pitorescă: Păcat, domnule Dumas, păcat. / Ai oboșit. / Noi credeam în D'Artagnan. / Cum credeam în tinerețe / Chiar dacă EA nu e întodeauna / Bolnavă de vîrstă. / (Moartea mușchetarilor).

O singurătate materială, ca o taină a lucrurilor, o liniște a „plăcării din sentimente”, o căutare a necunoscutului în cine știe care mări ascunse, o stare de imponderabilitate sentimentală, în care s-ar putea auzi și duruții roșilor Carului Mare (poeta zice „tropotul roșilor”), iată cîteva din temele fluide ale poeziei din

parnasiană: Mi-e vremea popolită ca-n case de tăcere / În care mingii trupul subțire și plîpînd / Doar gîndul stăpînește palate austere / Călcînd cu pași metalici, tăcerea fără giad.

IOAN GARMACEA
Moartea unui manechin de rînd

Schișele, notațiile și însemnările din acest volumăș nu pot fi repartizate unui curent sau unei școli de proză anume. Lectura lor te convinge că autorul are pasiunea confesiunilor aparent semnificative, cu cea din Proust și mai ales cu intenția de a face proză „obiectivă” în acest cadru. Dar subiectele închise în cele 110 pagini n-au „dimensiuni” iar proiectele lor e fulgurantă. Moartea unui manechin de rînd, schița care dă și titlul volumului, e un fragment de panopticum, de viziune halucinantă, îmbăiată într-o lumină sentimentală, e un dialog erotic între un bătrîn și un manechin (de vitrină) cu ochii verzi. Moartea manechinului este egală cu moartea orașului de provincie, cu liniștea calmantă a străzilor, cu asaltul zidurilor noi, cu dispariția unor „spații” în care se înmormîntase lumea de bazar oriental a amintirii.

Cea mai puternică schiță e un comentariu la o scrisoare a unui tată aproape necunoscut. De altfel întreaga proză a acestui autor plînge de acuratețea stilistică dar încă neconvîngător în compoziție se poate reduce la stilul de comentariu epic, realizat la limita dintre eseu și povestire. Fără voluptăți epice, fără drame zguduitoare, scrișul lui Ioan Garmacea se reduce la categoria exercițiului mediu.

breviar

SMARANDA JELESCU

Totdeauna marea

municările lui Tr. L. Birăescu („Bazele estetice ale judecării de valoare în critica literară”) și Marian Vasile („Sistemul în critica literară”). Cîteva studii sint consacrate criticii literare străine (N. I. Popa — „Tendinșe noi în critica franceză actuală” și Tatiana Nicolescu „Școala formală în contextul istoriei literare ruse” etc) iar lucrarea lui Radu Hincu vizează cîteva „contribuții la o viziune socială a inspirației poetice în Antichitate”.

Deși distimulată și voit șarjată, feminitatea Smarandei Jeleșcu este lirică, comunicînd voluptuos un fel de apocalips al adolescenței. Unele poeme ale Smarandei Jeleșcu sint apropiate de atmosfera de vis treaz din Serenada la trompetă a Sânzianei Pop, altele sint autobiografii „goliardice”: Viața plină, rod cald, vouă frumoșii / Vă urează plecată șefa voastră de bandă / Rămasă la urmă — căpitan de pe Vasul Fantomă.

prima parte a cărții, intitulată Intii. A doua parte, Apoi..., rămîne exclamativă, dar mai puțin sentimentală, ca metaforă mai ideatică. E conservată aici o lume de „brute calme”, cu „zile cumsecădate”, cu replici inteligente à la Pervert. Surprinde, prin concentrare un comentariu la Bach: Castele de sticlă rotunde și albe, / Castele subțiri amestînd de lumină.

Unele poeme sint un fel de cîntări ale cîntărilor, adaptate la gustul modern și apoi remitate: Lasă-mă să-ți mingii eu plecările / Am s-alerg înaintea ta, ușoară, / O, am să fiu atât de frumoasă cu tine / Și-am să cînt, / La fiecare atingere de tine am să cînt / Ca o vioară caldă (Solweig). Sint versuri care duc pînă la iluzia

SCHIȚE

de TUDOR VASILIU

Întrebarea

Când ești tânăr, când totul, pînă și bătrînețea altora, și se pare o tinerețe nesăvurată, nu te poți considera scriitor.

În cel mai bun caz ești seismograful al cărui ac e făcut să tremure pe o rană, și care transformă cea mai mică mișcare într-un strigăt. La 19 ani n-ai auzit încă de parfumul permis al florilor permise. La 19 ani te bați frecvent cu pumnalul în piept, și nu ești conștient că ai doar o singură inimă, în stînga.

Cînd doi tineri se ceartă, al treilea umblă cu creanga de măsline printre ei, ca să-i împacă; nu se gîndește la cîștig. Tinerețea e o promisiune pentru ceea ce urmează, și o scuza pentru ceea ce a trecut.

Tinerețea, incontestabilă, momentana, risipitoare tinerețe e trenul cu trandafiri ce trece cînd toți copiii dorm, e cocktail-ul pregătit într-un orologiu vechi, în care totul e parfumat de simpu. Drum printre ape în care nu te poți opri să privești, căci pînă în urmă te tot trag după ei: umbră pe care o lasă păsările pe cer, datorată soarelui de sub tălpi, Pămîntului — Soare.

Ei bine, eu nu vreau ca tinerețea să fie un tren neștiut, un tren de noapte, un tren de prezență cărui devii conștient de-abia după ce trece. Eu nu scriu pentru că sînt scriitor, ci voi fi scriitor pentru că sînt tînr, pentru că simt că acum, la vîrsta asta, în clipa asta, ceva se cere și merită să fie consemnat.

Un mare critic îmi spunea deunăzi că scriu înfiorător de mult, că am un diavol în mine care mă împinge la asta. Acel diavol e tocmai tinerețea, un diavol care ride mereu și plînge doar cînd îi e frig. Păreră mea e că tinerețea e Eminentă Censură ce conduce Universul. Sînt unii care consideră scriitorul o buruiună ciudată ce nu se dezvoltă decît la lumina tiparului. Cînd ești tînr, poți să te dezvolți însă și la lumina celor patru pereți ai camerei, sau la lumina soarelui, sau toamna, la lumina copacilor nestîniși...

Dar tinerețea nu e neprefăcută pentru că vine sau trece, ci pentru că iar vine, iar trece; tinerețea poate fi reținută, menținută ca o cupă cu bunuri imateriale. De aceea scriu la o astfel de vîrstă (cu presimțirea unei responsabilități imense), pentru ca mai tîrziu, cînd mă voi reciti, să mă uimească dezinvoltura, curajul și sinceritatea de acum, înduplecîndu-mă să rămîn „pururi tînr”.

Întrebarea (împenetrabilă, sorbindu-și cafeaua și interlocutorul):

— Planuri, proiecte, visuri?
— Deocamdată aștept să nu mai spun: „scriitorii sînt, fac și dreg...”, ci: „noi, scriitorii, sîntem...” E un drept pe care nu ți-l oferă nimeni, e medalia pe care ți-o încredințează singur.

Întrebarea: — În cîteva cuvinte: Cum lucrați, citiți, de cînd pînă citiți, de ce, pentru cît?

— Cînd mîncă sau tubesc, sau scriu, nu-mi place să dau relații privitorilor. Nu vreau ca dreapta să scrie literatură, iar stînga să explice în același timp cam cum se face că dreapta scrie literatură. La sfîrșit, și numai dacă mă voi baceți, am să explic cum a fost, cum mi s-a întimplat această poveste ciudată a vieții. Tot ce pot să spun, e tocmai ceea ce mi-ar place să aud mai des. Anume că scriitorul are datoria să spună adevărul.

Întrebarea: (insinuantă): — În legătură cu publicul: vă plac concesiile?
— Eh, relațiile dintre cititor și autor sînt identice cu cele dintre un copil răsfățat și un părinte dominat, copilul, din prea multă dragoste față de respectiva odrăslă. Detest, în legătură cu asta, mutrele îndrăgite, autorii care bravează lipsa concesiilor: e o îndrăgire pur exterioară. De asemenea, logic ar fi ca între public și autor să nu-și găsească loc expresia „mai dau eu, mai lasă el”, e prea meschin. Ar trebui să ne lășăm invadați de un soi de franchețe, în care, de la bun început, creatorul dă tot, cititorul, la fel: tot! ca-ntră prietenii.

Cum mi-am regăsit prietenul

Știu să mă stăpînesc foarte bine. În privința asta am făcut antrenamente îndelungate, iar ceea ce ghiciți dumnevoastră pe sub cămașă nu sînt mușchi, sînt nervi. Nervi de mătase, împlețiți în șase, adevărate odgoane.

E de ajuns să mi-i încordez puțin și pot duce în spate o conversație cu un individ oricît de plicicos, o zi întreagă, sau cu o amantă de-a dreptul imbecilă.

— Vino, dragul meu. Să-ți arăt insectarul, spunea ea.
M-am uitat în insectar, așa cum te uii în burta unui cadavru aflat pe masa de disecție, adică te uii cu interes și simpatie.

Nasicorni boboșai se înșiruiau alături de croitori zdraveni, cu antene kilometrice, alături de fluturi și libelule cu ochii cit copele.

— Acum vino să-ți arăt ierbarul meu, spuse fata.

— O da, arată-mi ierbarul tău.
Am început să-l răsfoiesc, ferindu-mă să mă înțep în plante. Adevărul e că mă distram, nu mai văzusem de mult frunze de stejar, de fag, de smochin, frunze

atît de ieftine presate și strînse la un foc de o fată. Tocmai trecusem de o tulpină de agurijoară, cînd am tresărit speriat:

— Bine, dar asta ce-i?
— Gelu. O plantă.
— Ce plantă? Asta-i prietenul meu, Gelu.
— Fii serios. E o plantă tropicală.
M-am uitat mai atent. Gelu zăcea acolo, smochinit, presat, insipid, cu niște lacrimi de-un cot spînzurînd sub ochi, presate și ele.
— Tot mai susții că asta e o plantă? Dă-mi mie planta asta.
— Oh, e o plantă rară.

I-am dat numărul de telefon și adresa altei plante, primindu-mi în schimb prietenul. Bătrîne Gelu, tu care treceai drept un „viveur” blazat! Să te găsec în ierbarul unei fetei...

L-am pus între filele unei cărți, pentru că oricum, merita un sfîrșit omenesc.

Între filele unei cărți, da. Era o carte de botanică.

Recviem „condiție”

Îa-ți mai întîi mina din buzunarul prietenului, ia-ți ochii din bota recinei, urechea de lingă ușa sălii de ședințe, ridică-ți picioarele din noroi, trupul din patură cocotei, fluieră-ți inima, să vină înapoi în cușca pieptului, ia-ți din gură înjurăturile zilnice, din cap idelle ipocrite, ia-ți toate asta, strînge-le într-un colț, și fărî să te vad eu, reconstruiește-te!

Apoi n-ai decât să-mi spui despre ce afacere e vorba.

Vina de a-ți ține gura

Prea multe păcate s-au adunat. Prea multe josnicii, prea multe neadevruri. Fiecare are o vină. Regret.

Va trebui să facem penitență. Nu separat, nu pe grupuri. Ci toți. Măcar o singură clipă de penitență generală, ca să ne vină mîntea la cap.

Somnul nu-i o soluție. Totdeauna rămîn trei oameni pe o jumătate de pînetă, care păzesc somnul celorlalți.

Problema va trebui rezolvată, poate, la nivelul galaxiei. Acolo va trebui să răsune o voce:

— Planeta aceea trebuie să fie atentă...
Măcar o clipă, dar toți. Urle imense, clocoțitoare, interesele caraghioase nu vor mai genera războaie. Ci doar un răgaz de penitență totală.

MAX ERNST — „COLȚ DE GRIU”

Oricui

Oamenii spuneau că Tern se înghîta cu o mașină neagră pe nume N.I.R. 12. Era o mașină cu multe butoane, manivele și pîrghii. Nimeni nu știa la ce-ar putea folosi.

Dacă a te împrieteni cu o mașină de treabă, care, deși nu poate fi folosită la nimic, nu e proastă, dacă a-ți petrece timpul în tovărășia acelei mașini înseamnă „a te înghîta cu o mașină”, atunci adevăresc prin prezența că Tern se înghîta cu N.I.R.12.

Un an de zile petrecură minutat. În al doilea se înțelegeau tot atît de bine, făceau aceleași năzbîții nevinovate, ca în primul. Împreună mergeau la film, împreună înotau.

Vecinii începuseră să se scandalizeze. Nu erau mulți, dar îi puteau face un rău imens, și Tern fu nevoit să se mute în depozitul lui N.I.R.12.

Într-o zi, după o lovitură reușită, una din nenumăratele lor hoții stingace și dezinteresate, Tern avu cu N.I.R. o discuție sinceră, în urma căreia declarară starea frăției de cruce.

N.I.R.12 fu în toate privințele de acord, deși, după cum știm, ca să devii fratele de cruce al cui-va, e nevoie să-ți crestezi brațul, pentru a da, în schimbul picăturii oferte de celălalt, o picătură din propriul tău sînge.

Tern își creștă brațul și așteptă ca N.I.R.12 să-și despică și el, cu bomfaierul, unul din brațele sale de metal lucios.

În ziua aceea Tern pierdu ne-maipomenit de mult sînge, așteptînd singele prietenului său; din metal nu picură, timp de o săptămînă, nimic. După o săptămînă, Tern, obosit de atîta așteptare și rămas aproape fără sînge, dădu ortul popii.

Asta nu înseamnă că așa pățesc toți cei care s-au înghîtat cu o mașină.

CONSTANȚA BUZEA

Pe fluviu

Chiar dacă rezistă, slugărit de vise,
Chiar dacă pe vremuri i-ai fi părăsit,
Tu o vei de-apururi pleoapele închise,
Tu, atît de leneș și de umilit.

Orice răzbunare ți se pare goală,
Îi se pare rece și nedemnă parcă.
Nu-l lăsa să moară, leagă-nă-l în
poală,
Fii un timp, pe fluviu, singura lui
barcă.

Va visli, desigur, o să și ajungă
Malul fantomatic, nerecunoscind
Visle vree dorință, palpiarea lungă,
Singerarea fibrei unui lemn de rînd.

Înlept e vîntul care ne protestește
împingînd în față valuri vinovate
Spre castelul nostru de singurătate?
Vina, o vor trece-o negrului lor pește.

Elegie

Din ce în ce mai rar voi face fast
Din flori adevărate. Pun în oale
De porțelan flori roșii, în contrast
Cu lumea noastră palidă și moale.

Spun palidă, pe cînd așa vrea
s-o-ntrăm
La aer și la soare, răsturnînd
Ce am în ce nu pot avea curînd.

Adică, să fi poleit alii
Greșeala mea de a te fi urît?

Tu, pentru toamna noastră ești
pierdut,
Cum și eu sînt pierdută pentru toate
Ce vin spre lume simple și curate.

Să rimăm

Să rimăm, să ne supunem ritmurilor
lumii grave
Cît timp nu se mai ridică curtea
unei epave,
Cît avem în față viața cu surisul ei
ce plînge,
Cît sînt lucruri, cît sînt locuri cărora
să nu le jindui
Nici mătoase, nici odihna, nici curajul
de-a le strînge,
Cît culorile sînt pure, șansei noastre
înmulțindu-i
Clipele de consacrare, de revanșe
triumfale,
Cît orgoliul nu-și răzbuună, rupte,
aripile sale.

Șah

Eroarea ne atrage în romburi tot mai
mari.
Deci, cum să fim distribuți pe tablă?
Luptăm alături, sîntem adversarii?
În sinul unei singure culori,
În deznădejdea minimei armate
Sîntem simbolul strict al ierarhiei?
Avem noi oare capete de lemn,
Care, cînd cad, nu mor, revin
spasmodic
Cu infinita lucrurilor imprudentă?

Septembrie

Cînd floarea își pierde sămînța,
Cînd fluturile, oul său,
Cînd din tristețe și din rău
Făceau motiv de penitență,
Cînd toamna era încă rai
Prin care nici nu mă vedeai,
Cînd dinadins m-am petrecut
Cu frunze-n păr, cîntînd în sine-mi,
De mine blind bătîndu-mi joc,
Cînd eram singură cu pruncul,
Cînd ca și el îmi plimbam ochii
De la culoarea la culoare,
Una-l incîntă, alta-l doare,
Cînd casele de peste drum
Gîndeau frumoasa lor arcadă,
Cînd mă obișnuiam cu gîndul
Că voi pleca pentru mult timp
Sau poate pentru totdeauna
Dacă îmi este scris să mor,
Cînd nimănui nu i-a fost milă,
Am lăptuit aceste versuri
În care să te recunoști,
Septembrie măgulitor!

Journal de poet

VERMEER

Spre deosebire de Rembrandt care ne-a lăsat enorm de multe lucrări și a cărui viață o putem reconstitui cu oarecare probabilitate. Vermeer în același veac al șaptesprezecelea de aur în Țara de jos, a lucrat pușin și cu altă înțelegere față de creație și despre viața lui nu știm mai nimic; atîta doar, cunoaștem în orașul Delft, biserica în care a fost botezat și biserica în care a fost îngropat. Lucrările care le-am văzut, una la Dresda, vestita fată citind la fereastră o scrisoare, una la Viena, Pictorul și modelul său și una la Paris, o tînră lucrătoare de broderie olandeză, apoi aceste patru pinze esențiale de la Amsterdam, sînt cam singurele lucrări ale pictorului în Europa. Mai sînt cîteva la New York și asta e tot.

Aici la Amsterdam se află patru lucrări, dintre care două unice în istoria picturii, unul exprimă poate cea mai pură linie numind culoarea liniștii și adîncimilor lăuntrice din toate vremile; o lăptăreasă, în zorii zilei turnînd laptele dintr-o cană de lut într-o alta de pe masă. Ar fi într-un fel de cămară în fața ferestrei. Înăuntru se află o masă, pe masă se află un coș cu piine; piine mai tare într-o felie și piinișoare poate din făină de porumb; lingă spectrul nici unei epave, Cît avem în față viața cu surisul ei ce plînge, Cît sînt lucruri, cît sînt locuri cărora să nu le jindui Nici mătoase, nici odihna, nici curajul de-a le strînge, Cît culorile sînt pure, șansei noastre înmulțindu-i Clipele de consacrare, de revanșe triumfale, Cît orgoliul nu-și răzbuună, rupte, aripile sale.

La dreapta fetei se află o fereastră mare, mai mult lată decît înaltă așezată acolo mai mult ca să stăvilească lumina ce vrea să năvălească înăuntru; fereastra așadar este un fel de pavăză pentru a nu potopi lumina total. Căci se bănuie în această pinză și în cea de lingă ea, că lumina afară este atîta de mare și puternică și că anume este omul în casă ca să nu se piardă, să nu dispară în precureatul alb.

În partea stîngă a fetei, jos se află o lădiță de scîndură în care se puneau fusele cu care torcea fata și în această lădiță se vede o ladă mai mică, prin deschizătura laterală, în care se țineau lemnele de foc. Între podea și perete pe un rînd jos, faianța de Delft cu albastrul schișat. Apoi îmbrăcămînta fetei-lăptărese. Ea este înaltă mai întîi, trecută de întîia tinerețe îmbrăcată ca de Nord mai gros, ori de toamnă, ori poate fi în zori de vară. Fața e blindă, și boltită fruntea, ochii urmînd firul de lapte — adică pătunsă de ceea ce face. Pe dedesubt poartă o rochie lungă roșie — peste ea se vede sulcătă o alta în verde închis trecînd spre un albastru adînc, apoi pînă pe talie și pe brate și umeri un fel de tricou de lină, făcut cu mina strîns de culoarea făinei de porumb din care sînt făcute piinișoarele, apoi urcînd mai departe vine gulerul alb al cămășii, obrazul domol și viu și potolit și apoi o broboadă albă de un alb imaculat, însăși lumina, simburul ei îngroșat în acest acoperămînt tare și desfăcut cu aripile coborite.

Esența albului celui mai adînc al columbei a poposit din zbor acolo. Acest alb, o altă calitate de lumină ține echilibrul între năvala de afară a celeilalte lumini și lumina lăuntrică.

Această broboadă este însăși puritatea lumii purtată de cea mai simplă femeie. Cu ce a investit Vermeer făptura cea mai umilă, cu puritatea și sfîrșenia cea mai desăvîrșită; nu o regiină, nu o prințesă, nu o casă plină cu perle și fel de fel, ci o fată simplă care toarnă laptele proaspăt mult într-un vas pentru a-l da pruncilor care dorm încă de bună seamă. Aici sînt două lumi — în Italia nu vom putea niciodată așa ceva întîlni (Nu-i vorba de valoare căci valoare există și în Botticelli). Dar s-a înțeles în acest veac al șaptesprezecelea aici în Țara de jos că cel din urmă va fi cel dintîi și că omul, prin faptul că este om dezbrăcat de orice avuție, dezbrăcat de lume însăși, este cea mai de preț făptură din univers.

Ion ALEXANDRU

Amsterdam, noiembrie 1969

Revista ARGES

Începînd cu nr. 11 (42), pe luna noiembrie 1969, revista „Argeș” apare nu numai într-o nouă condiție grafică, dar și cu un profil radical îmbunătățit.

Numărul pe noiembrie se deschide cu un generos articol de „drum bun” al primului secretar al Comitetului Județean P.C.R. Gheorghe Năstase, în care se pune accentul pe calitatea ideologică și artistică a textelor literare.

Vom sublinia cu deplină satisfacție că revista, de sub conducerea poetului Gheorghe Tomozei, se deosebește și de celelalte publicații din țară cu profil similar, prefigurîndu-și încă de la primul număr, un destin propriu, original. Redacția (pe care o amintim aici: Gheorghe Tomozei, T. Biolan, I. Ciocă, Dan Cristea, V. Ghișcu, Marin Ionuț, Cezar Ivănescu, C. Marcu, Florin Muger, I. Popovici, Dan Rotaru) a reușit să organizeze, sub auspiciile unui program neformulat încă în litera sa, dar previzibil în spirit, contribuțiile unor scriitori și critici de cîră valoare, revista citîndu-se cu atenție de la prima la ultima pagină, ceea ce nu e deloc pușin lucru. Dar revista „Argeș” este interesantă nu numai prin varietatea de preocupări, dar ea este și unitară prin calitatea mesajului său de veritabilă ființă intelectuală, astfel că întrînd toate gusturile (evident, pornind de la un nivel mediu) nu-l jigneste pe al nimănui.

Poezia este reprezentată de Nichita Stănescu (un caiet detașabil de revistă, o notă bibliografică, sub îngrijirea lui Gheorghe Tomozei: Biblioteca Argeș), Leonid Dimov, Adrian Pănescu, Ilie Constantin, George Alboiu, Ileana Mălăncioiu, Vera Lungu, Camil Baltazar, Radu Cîrneci, Dumitru M. Ion, Toma Biolan, Maria Banuș, Demostene Botez, Virgil Teodorescu (rubrica „Un poet o poezie”). Cronica literară o semnează Dan Cristea, iar articolele de critică și eseu: C. Noica, I. Negoiescu, Mihai Ungheanu, Nicolae Bălotă, Augustin Z. N. Pop, Al. Paleologu, Valeriu Cristea, Cezar Ivănescu, Dana Dumitriu, Sânziana Pop, Radu Cosășu, Mircea Iorgulescu, Eugen Iacob face prezentarea competentă a unui text din filozoful francez Louis Althusser: Lenin și filozofia.

Rubrici de actualități semnează Ion Băieșu (teatru), Tudor Stănescu (film), Vlad Mușatescu (cărți polițiste), A. V. Marincu (muzică), Ion Hobana (antici-pajie), C. Teacăș se ocupă de cronică sportivă. Revista mai cuprinde o anchetă printre scriitori, oameni de cultură: Ne va face cucerirea Lunii mai fericită? și una printre elevii de liceu din Pitești. Remarcăm și macheta grafică-artistică semnată de Vlad Mușatescu.

MACEDONSKI

(Urmare din pagina 1)

plan, ele întrecă strofele sole de înălțare sau de scufundare sufletească, elanurile și restriștile care gem sub platoșa de aur a acestui pansonian.

Zece ani după „Prima verba” în „Poeziile”, tipărite la Heiman, Alexandru Macedonski ia o atitudine singulară. Închipuindu-și că lansează o nouă formulă, el scrie în lungi poeme „sociale, lipsite de orice poezie, articole de ziar versificate, în stilul lui Francois Copée. Fiind la nivelul intelectual al vulgului, ele îi aduc o mare glorie efemeră. Macedonski se desbară însă, repede, de această literatură și devine artistul adevărat care a rămas pînă în ultima sa clipă, cîntărețul înșenînărilor de Mai, al splendorilor clasice, poetul rozelor și al orientului miraculos, autorul poemelor și al rondellelor care sînt tot atît de minunate ca liricele lui Eminescu.

Iar „nopțile” sale n-au egal în literatura noastră decît „Lucafărul” și „Satirele” genialului său contemporan.

E vremea rozelor ce mor
Mor în grădini și mor în mine
Erau atît de viață pline
Și-acum se sting așa ușor...
E vremea rozelor ce mor

Urcînd pe pami, sîind pe casă.
Le surpă rozele grămădă!...
Se surpă rozele-n cascadă.

Și din acest rondel al rozelor, iată trecerea bruscă la cîntecul plocoiei:

Plouă... Plouă...

Plouă cît poate să plouă
Ca ploaia ce cade, m-apasă
Durerea cea veche, cea nouă
Afară e trist ca și-n casă

Plouă... Plouă!...

Plouă... Plouă...

Plouă cît poate să plouă
Răpăie-n geomuri ca-n tobe
Spîntecă inimă-n două
Cîntecul plocoiei de cobo

Plouă... Plouă!...

Alt rondel:

Țîrînd sîntem toți — țîrînd
E de prisos orice trufie
Ce-a fost în veci are să fie
Din noi nimic n-o să rămîină...
Zadarnic falnice palate
Nici o piere nu s-amină
Despoți cu frunzi încoronate
Poeli cu harfe inspirate
Țîrînd sîntem toți — țîrînd!...

În „Rondelul urcării spre cer”, Macedonski strigă:

La cer s-ajunge dînr-un salt
Sau nu s-ajunge-n veci de veci
Aruncă-n el un cîntec nalt
La cer s-ajunge dînr-un salt!...

Alexandru Macedonski mi se pare cel mai nedreptățit dintre marii noștri scriitori.

El a avut de îndurat multe loviri, din partea celor ce nu-i aprobau crezul artistic, și care, admiratori ai lui Eminescu, nu s-au mulțumit să lovească numai în opera mare-lui său rival, dar și în viața lui de toate zilele.

El a murit în 1920, cînd doi poeți se aflau în fruntea Ministerului Culturii și a Teatrului... Împreună cu Octavian Goga, i-am făcut lui Alexandru Macedonski funeralii aproape naționale, încercînd măcar în ceasul morții să-i dăm cin-stirea ce i-s-ar fi cuvenit în viață.

aniversarea

DOINA POPA

vina

Trenul pohnise pe liniile cu risete cenușii ce treceau undeva prin mine. Fiecare din vagoanele fierbinți mărea golul care-mi despărțise trupul. Imi era sete.

— Ocupat ?
— Nu.

Era un bărbat cu ochii nesiguri și cu un zîmbet ascuțit care lăsa să se vadă printre buzele indoite dintel de aur. Nu știu de ce credeam că omul acesta trebuie să-mi fie recunosător pentru locul pe care și-l ocupase în fața mea. Privirile răvășite și le lăsa să zăcă pe marea de litere dintr-o revistă de sport. Apoi de sub pleoapa stîngă a ieșit o lumină amețită ca un cerc ce a început să se zbată între genele albe. Mai întii am crezut că e o privire întimplătoare dar apoi am văzut că privirea e îndreptată spre mine. Luam privirea drept o mulțumire mai ales că aripile ei veneau întinse la mine, treceau mai departe și se întorceau țiplind fără să le audă nimeni, pentru că pețele nu știa să meargă. Apoi dintr-odată drumul acela atât de viu se umplea de praful rămină ochiului (singurul deschis către mine) rămînea stins ca un ban fără valoare. Și tocmai cînd pierdeam orice speranță, flăcările din privire se aprindeau din nou și începeau să mă ardă. Știam atunci că mi-e sete și mai credeam că omul din fața mea mă iubește. M-am agățat de pleoapa care se zbătea pe celălalt ochi în urmărirea paginilor. Trenul continua să treacă vagon cu vagon prin mine, depărțările se zbăteau pe sub ochiul care mă fixa.

Omul ridică fruntea.

— Ce gară este ?

— Nu știu.

— Cînd cobori ?

— Peste opt...

Și în timpul acesta intră o doamnă.

— Stați! completez eu, dar omul era ridicat deja în picioare. În timpul ultimului meu cuvînt se întoarce, apoi face un pas înainte.

— Nisa !

— E ocupat ?

— Nu, e liber. Stai.

Doamna s-a așezat.

— Tu ce faci Grig, întreabă.

— Merg spre casă.

Doamna are ochi cenușii spînzurați într-o spîrtură a frunții. Mă întorc către mine și-mi vă picioarele aproape goale. Rochia refuză să le astupe. Nu știu de ce a devenit atât de scurtă. Mă simt ca o victimă și ca să mă apar mă învelesc cu brațele care s-au făcut acum niște șerpi vineți. Totuși oamenii ăștia par familiari. El își fixează din nou ochiul acela spre mine.

— Miine să vii, implinesc 29 de ani. Am invitat mai multe persoane.

— Bine, Grig.

Doamna îmi furase vorbele dintre buze ori poate le rostisem chiar eu. Știu doar că o ochi de-al lui era fixat spre mine în timp ce cu celălalt măsura spațiul dintre picioare...

În aceeași zi am fost pe strada unde trebuia să fie aniversarea. Era o casă mare cu aspect de hotel. Am mai revenit o dată, apoi a doua zi seara. Privirea lui o mai simțeam încă și puteam să cred că el mă aștepta. Petrecerea începuse. Oamenii cu piepturile pline de cîntece umblau de colo-colo cîrînd ca o dublură după dinșii femeile agățate de ei. Înăbușiți de umbrelt își murdăreau dinții cu risete și apoi îi curățau cu vin. Cîntecele le umpleau piepturile și se adunau ca niște țevi de plastic la gît. Aici, afară, e lumină și aud spîrgîndu-se de geamuri risete. Apăs pe sonerie. Apare femeia căreia el îi spunea Nisa.

— Ce e ?

— Voiam să...

— Stai un pic.

Nisa intră în salon și o pierd pe acolo. Trece pe lângă mine o pereche. El deschide o cameră și intră. Aud hîrșitul unei miini

care vrea să închidă ușa între ei și ceilalți invitați.

— Mi-e teamă de tine...

— Mai încet, dragă.

Abia am trecut pragul și lumina tulbure se agățat de noaptea într-o spîrtură a tavanului.

— E fata aceea din compartiment.

— Care dragă ?

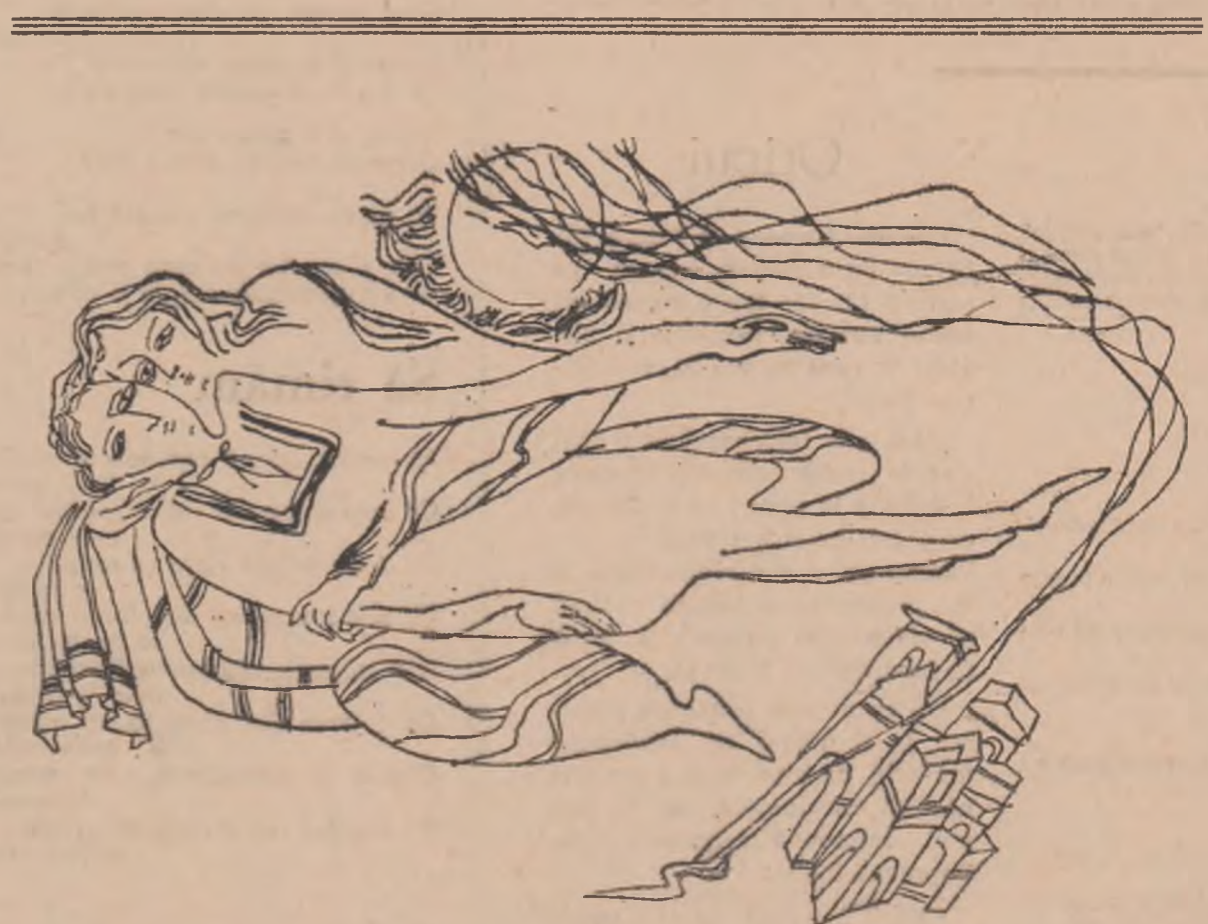
— Nu știi Grig fata care se strîngea singură în brațe !

Mi s-a făcut frică, dar am reușit să închid ușa în urma mea. Sint din nou în fața soneriei poate nici n-am intrat.

Plec. Am impresia că toți invitații aceia s-au strîns la ferestre și îmi agățat cîte o privire de tîlpi. Nu încerc să mă uit. Mă lupt cu pașii vrînd să nu mă lovesc cu trupul de zid. Trăgînd un picior de altul reușesc să ajung la colț. Sint arzîndu-mă iar privirea lui — dar poate că e becul din colț.

— A plecat dragă.

— Nisa, eu am avut impresia că fata aceea a coborît cînd te-ai urcat tu. Dar acum, hai, înăuntru !

Desen de G. MIHAI

GABRIEL

GAFIȚA

un gust ca de portocale

Cînd m-am născut eu, satul a ris de două ori de tata. Întii — fiindcă venisem pe lume. Femeile își dădeau coate că prea lipsise mult Spirache noaptea de acasă și de, așa-i cînd a nevastă mai tină, poftă să pășești și una ca aceea. Mama se dăduse însă de ceasul morții ca să-l liniștească.

— Spirache — îi spunea ea, uite, pune-mă jos și joacă-mă cu picioarele dacă nu crezi. Da eu cînd oi muri, oi duce neîmprețea ta cu mine în mormînt.

Cine ar mai fi pus la îndoială asemenea vorbe ? Și nici nu implinsem anul cînd măică-mea a fugit într-o zi cu unul cu o mașină. Treceuse pe acolo, băuse o țuică la circumdă, dăduse a rînită prin sat și o luase cu el. Unde s-au dus, nu știu; oricum, undeva departe, că nimeni n-a mai auzit nici de ea, nici de el ce s-au făcut, ca de toți care plecau. Și atunci satul a ris a doua oară : să mai zici că eram copilul lui Spirache.

Tată s-a supărat rău, a spart și a pocnit totul din casă timp de vreo două zile — asta mi-a povestit-o o femeie care abia m-a scos din mîntiile lui — după care s-a potolit, a început să se imbețe ceva mai mult ca pînă atunci, zicîndu-și că poate nevastă-sa era mai fericită lîngă porcucul care plecase.

— Așa sunt oamenii, ca banii, spunea el după aia de multe ori. Vin și pleacă atunci cînd te aștepti mai puțin. Trec pe lîngă țina și se tot duc. Ce să-i faci ? Să te duci și tu după ei ? Dacă oamenii ar tot merge încoace și încolo fără nici un căpătîi — zicea el — praful s-ar alege de toate.

Și așa și făcea. Niciodată nu fusese mai departe de satul vecin, care era la vreo trei ceasuri de mers cu piciorul. Neam de neamul lui nu plecase să-și ia lumea în cap cum fac alții. Rămăseseră acolo și țiriseră mai bine sau mai rău o nenorocită de viață. El pleca uneori și venea înapoi peste două zile, fără să întîrzie mai mult pe mine mă ceruse de la vecina care abia mă dăduse, că, zicea ea Spirache se răzbumă pe copil. Dar n-a fost cum credea ea. M-a ținut vreo săptămînă, după care s-a descolorosit de mine : eram o gură în casă care cerea de mîncare, iar el abia avea de bătură pentru el. Așa că mi-a legat de gît o linguriță de argint (nimeni n-a știut de unde o avea, unii au zis că a furat-o, ceea ce n-ar fi mirat pe nimeni) și m-a lăsat la poartă mînistirii. Acolo am stat pînă pe la zece ani, cînd a murit starțul și cel care a venit în locul lui mi-a zis că de acum eram destul de mare și să mă duc la taică-meu că o să mă primească. Nu vroiam, fiindcă în tot acest timp nu venise o singură dată să mă vadă și starțul îmi țineuse loc de tată. Dar am făcut cum mă îndemna călugărul acela și nu cred că greșala mea să fi fost prea mare. I-am băut la ușa și m-a primit. Avea acum nevastă, care muncea ca o disperată și plîngea ca o apucată. Nu i-a interesat că zenisem acasă, m-au primit de parcă nici n-aș fi fost plecat pînă atunci. Eram o gură în plus, dar ce însemnă o gură în plus cînd sărăcia e neagră ? Abia cînd începi să ai bani, te uști în farfură celuilalt.

Nevastă-sa asta se pare că tot s-a bucurat de întoarcerea mea, că avea motiv mai mult acum să-i ceară tătii să pleacă din satul nenorocit în care trăiam. Cu altele nu reușise să-l înduplece, trăgea însă nădejde că dacă-i vorbește de creșterea mea, de școală, o să-l facă să se lase de beție și să încercările cu care se termina fiecare chef la circumdă. Îi auzeam noaptea certîndu-se.

— Nu te gîndești, Spirache, că are zece ani și c-o să te blesteme mai încolo ? — îl întreba ea.

— O să blesteme pe dracu — se mîntia el.

Intr-o seară, el îi aruncase ceea ce-l ardea mai rău la inimă.

— Uite, mă, că n-aș fi vrut să-ți spun, dar tu mă faci să zic vorbe păcătoase. E al tău, mă ?

Drept răspuns, ea izbucnise în lacrimi.

— Nu-i al tău. Nici al meu nu e, că mă-sa m-a lăsat cu el pe cap. Așa că termină cu ăstea !

Mie nu-mi spunea tot așa. Cînd era mai treaz, vorbea chiar frumos.

— Băiete — îmi spunea, locul meu și al tău este aici, printre nenorocii și nespălații ăștia, nu la oraș, cum ai trea tu și cu aia. Ce, am omorît pe careva ca să plecăm din sat ? Trebuie să scoți și ăștia din mocirlă, că nu sint oameni răi ; altia doar — sint cam iuți la minie.

Pe urmă își lăsa capul pe spate și povestea mult cit de frumos ar fi cînd toți ar lepăda cuțitele într-o zi și s-ar îmbrăca și ei cu haine curate și cu cravată și ar cînta duminica în corul bisericii. Dar cînd termina, își lua cuțitul în buzunar și pleca la circumdă să se imbețe cu ai lui, iar eu rămîneam cu nevastă-sa acasă și așteptam noaptea să mergem să-l culegem de prin șanțuri. Cînd îl vedea plecînd, ea se ducea la candelă și se ruga să-l mai poată găsi în șanț, măcar plin de vîrsătură și nu de sînge.

Așa au trecut încă cîinci ani, fără să mă bage nimeni în seamă. Băteții de-o vîrstă cu mine rîdeau că sint de la mîndăstire, că nu sint al lui Spirache, că sint neputincios. Că nu știu să dau cu cuțitul, dar nu m-a atins nici unul treodată, că-i știa toți de frică tătii. Am crescut între bătrîni și de la ei am aflat, prietene, tot ce-ți porestesc. Imi mai zicea cîte unul să-i dau dracului pe toți ăștia de-aici și să mă duc în lume, că eu nu mă potriveam cu ei. Dar n-am

plecat că doar nu omorîsem pe nimeni ; mă obișnuisem cu taica-meu bețiv și-mi era și frică și silă să-mi iau lumea în cap. Cît traia el, nu puteam pleca de acolo. Din cîți plecase, numai cînd murea se afla, dar ca să auzi că treu-nu se căpătuisse — niciodată. Pînă într-o noapte, de pe cînd aveam cincisprezece ani, am trăit un fel de vis rău și azi, după atîția ani, simt ca o perdea care s-a lăsat deodată atunci și prin care se străduie din cînd în cînd. Din noaptea aceea am fost alt om.

— Dar ce s-a întimplat în noaptea aceea ? Vorbeai înainte de o istorie crîncenă și mă tot bați la cap cu viața ta.

— Păi acum s-a întimplat, la cincisprezece ani.

— Ce poveste crîncenă se poate întimpla unui copil de cincisprezece ani ? Cred că o să adorm și-mi pare rău că și-am plătit rachiul degeaba.

— În noaptea aceea am auzit că la circumdă era fierbere mare și se lăsa cu bătaie. Mă și întorsesem pe partea altă în pat cînd o femeie veni să ne spună că Spirache se bate cu al lui Virtosu cu cuțitele și că și-au lepădat hainele de pe ei. Era semn rău cînd doi oameni și-aruncau hainele de pe ei : însemna că unul trebuia să moară, iar celălalt să plece din sat ca să se piardă în lume și să n-o păsească.

După aia am aflat și eu ce era : al lui Virtosu îi spusese de mai multe ori vorbe porcose maică-mi asta de-a doilea, iar o dată se lăudase că își bate joc de ea în vîzul oamenilor. Ea tăcuse, dar nu și cei care în seara aceea îi spusese tătii și mai umflaseră și ei pe deasupra. Pe scurt, au ieșit în fața circumdă și au început să se bată.

Am sărit din pat și am aruncat o cămașă pe mine, în timp ce nevastă-sa o și apucase la fugă spre locul cu pricina. Ca să fug după ea, ar fi însemnat s-o văd iar bocînd ca o zăludă, așa că am scurta drumul, am luat-o peste două curși și apoi prin spatele bisericii. Vroiam să văd care pe care : Virtosu pe taică-meu sau nu. Aici cînd am ajuns, mi s-a făcut deodată frică. Era un întuneric de nu vedeai pe unde calci și undeva aproape un cîine lătra mai-mai să rupă lanțul. Tocmai cînd treceam în goană prin locul acela întunecos, am auzit deodată inelul și opintelul ca și cum cineva își vîrșea și sufletul din el chiar alături de mine. Am simțit cum alunec și abia pe urmă am văzut că pășisem în vîrsătura omului. În clipa aceea însă mi-a fost o teamă cumplită. Am sărit în iarba înaltă care creștea în spatele bisericii și m-am făcut ghem. Îl auzeam frîmîntîndu-se și cum nu-i vedeam fața, mi se părea mereu că e lîngă mine, în spate sau într-o parte și că într-o clipă are să mă ridice în sus ca pe un lepure și o să bage în mine cuțitul. Mi-a fost o frică așa cum nu mi-a mai fost niciodată de atunci. Pornisem să văd ce se întimplă cu taică-meu și rămăsesem acolo încrîmîntînd de groază. S-a opintit mult, după care, într-un tirziu, a început să fluiera ușurel, apoi să horăie gros, pe urmă s-a liniștit. Biserica era departe de circumdă și vîietul de acolo abia se auzea ; tăcuse pînă și un cîine din vecini pe care-l auzisem mai la început. M-am rostogolît încet prin iarba pînă am ajuns în lumina lunii ; acolo m-am ridicat în picioare și am rupt-o din nou la fugă, temîndu-mă acum mai puțin, de parcă pe omul acela ar fi putut să-l țînă în loc hotarul între lumină și întuneric.

Am trecut prin fața bisericii și am văzut că luminările erau aprinse și așa deschisă. Înăuntru — nimeni. De ce era așa nu știu nici azi, dar se vede bine că a fost un semn. Am intrat călcînd ușor și așteptînd să aud din clipă în clipă glasul preotului acuzing pe undeva ; nu s-a întimplat nimic. Am luat o luminare și m-am întors în dosul bisericii, să văd de cine mă speriasem atât de tare. Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul și alta nu. I-am văzut întii piciorule, pe urmă capul în mijlocul bății de vîrsătură : era Mitru, cel mai mare cuțitar al satului, un haidău cît ușa, de pulea să omoare un bou. Inima mi-a bătat și mai tare cînd am văzut ieșindu-i din buzunarul hainei mînerul cuțitului. Nici nu știu cum m-am trezit cu șosul lui în mîină. Atîta știu : că am pus lumina jos și tocmai mă supăra, cită lumină arunca făclia aceea mică ; l-am întors încet pe Mitru pe spate, ca să nu-l trezesc. N-ai să crezi că atunci mi se oprise de tot inima „Dacă se scoală acum, mă prinde și dacă mă prinde, mă omoară.” Atea doi nasturi rupți la haină, încît n-a trebuit să-l desfac decît la unul singur. Avea un piept cît un taur și fața buhăită și murdăra. Două șuvițe slinoase de păr îi cădeau pe frunte. N-a făcut nici o mișcare cînd am băgat cuțitul. S-a încordat odată și gata. Nici n-a deschis ochii măcar. Cînd i-am deschis eu, erau duși peste cap și spălăciți. Doar un firicel de sînge i s-a prelins din gură. Asta-i tot.

— Spune-mi, ce ai simțit în clipa aceea ?

— Știi, e ciudat, dar am avut în gură un gust ca de portocale. Pe vremea aceea nu le știam gustul, dar mi-am adus aminte de el mulți ani mai tîrziu, cînd am mîncat.

— Și ce ai făcut cu mortul ?

— L-am țîrit de un picior și l-am băgat în biserică. L-am lăsat în naos cu un cuțit în inimă. Aveam în gură același gust ca de portocale. După care m-am dus acasă. Uitasesem de taică-meu.

— Și cu el ce s-a întimplat ?

— A doua zi plecam din sat, în sfîrșit nevastă-sa și cu mine în urma căruii din care-i atîrnau lui picioarele.

DAN BOCANICIU

Choral

Interimară

Cum zîmbește-un bărbat ?
Cum o femeie-și trece cheia, aventuroasa
în promoroacă și în muguri ?
Dați-ne ascuțit, dezbaterea
punctului dorindu-se punct și nicicînd
noua dimineată. Cu sufletul
s-a isprăvit : în ubucitate și turburi călăreji
aruncă peste ei strania moarte.
Un stup. O încercare. Un ghem
și nu avem altă lacrimă
să înverzim tăiușul
galurilor — lebezi ambulante ; altcineva
își descojește casa-n busuioac,
dulce pătrat sub temelii de lanțuri,
filleri și lanțuri. Se umple-aspectul
cu raționamente — izvor
cioplit, intens și bine și frumos...
Destul cu treji și cu cei ce vin ! Inveți
să se simtă c-ai fi putut trăi
zgîriștă din copilărie,
pînda năvodul credința augurii oferta,
și printre clipociri păstrezi neferminat
ceva?... vreo mască
ancorată, apăsătoare duioșie,
frunzarele manipulină asaltul su detot.

Vreun înfeles
cum treierăm — cutreierăm și orb cu orb
redevenim ofrîndă pentru
înmărmurii navigînd ecoul dintre trepte
o copie după celebre ploii...
Substanță !
Nu izbîndim a preciza și oamenii.

(Din Caiet de muzică)

Ruah

Fantomă născătoare de oceanne,
decapitatul măr din gura
de apoi. Cine-a crezut...

...răsrînt delirul — heruvim și
cîntător pre osul nostru
orgoliului unei nuanțe mov.

Străpungere! Ori vechiul crin
pe sub suflarea miilor; lumină.
Unii chemați. Unii aleși.

Unii se leapădă — se aleg și altora
doar le năzare steaua
serpuloare și Aldebaran.

Și nouă? cărora ne e permis.
Adastă muntele o creangă-n cul
celor mai întimi clopoței.

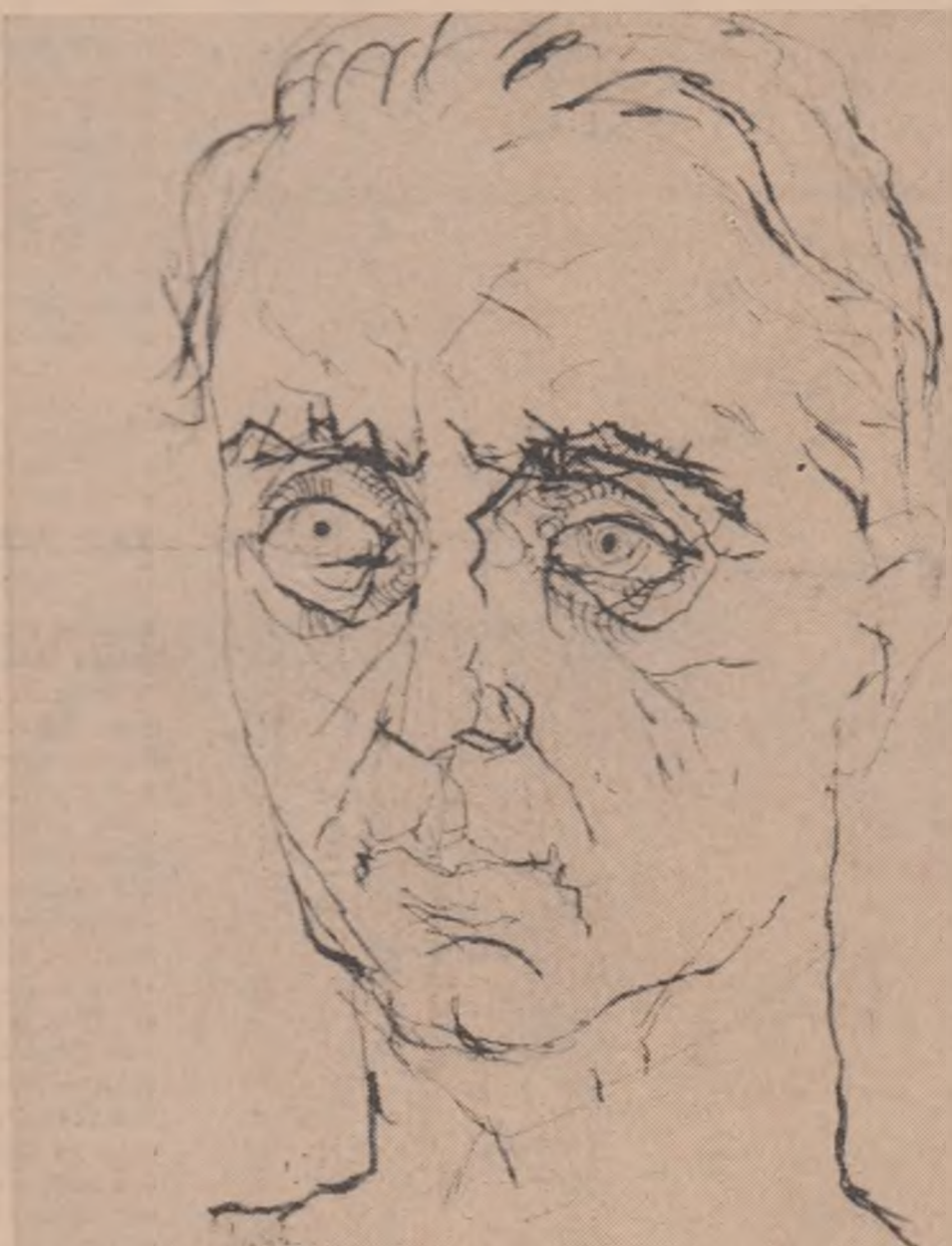
Corespondență inedită

Dacă s-ar strînge într-un volum toată corespondența lui Octavian Goga s-ar putea cuprinde în cea extraordinară carte o bună parte din istoria modernă a României. Micile bilete trimise din închisoarea din Seghedin, lungile epistole expediate din Paris în timpul preparativelor de încheiere a păcii de la Versailles, scrisorile familiare pline de un aer patriarhal, cele întocmite ca redactor al *Lucașfărului* sau ca secretar al „Asociației”, iată numai câteva posibilități de a pătrunde în intimitatea atât de necunoscută a poetului cu ochi albaștri, de un albastru metafizic, cum spunea Blaga.

Biblioteca Centrală de Stat a intrat în posesia unui bogat fond din corespondența lui Goga din care am selectat numai câteva scrisori cu implicații istorico-literare, ale căror texte n-au fost, după știința noastră, tipărite integral. Prima scrisoare, trimisă părinților, este scrisă din Brașov, în 15 ianuarie 1905. Goga fiind elev în ultima clasă de liceu. A doua scrisoare, din 1908, se adresează lui Chendi (Biblioteca Centrală de Stat posedă peste 30 de scrisori din această corespondență). Scrisoarea către frațele său Geni (Eugen Goga), elev pe atunci, aparține unui pedagog care-i recomandă cu competență lecturi și-i dă sfaturi medicale. Din mica scrisoare din Berlin (1910) adresată lui Chendi reiese că poetul îl vizitase în trecere și pe Caragiale: „Nenea Iancu te laudă strașnic”.

Scrisorile lui Eugen Goga, romancier aproape uitat azi, sînt interesante prin datele pe care ni le procură și prin faptul că, în felul lor, contribuie la conturarea unei atmosfere de familie. Geni îi transmite vestea că la Ateneul român din București, în 1904, la un festival, s-a recitat poezia sa *Oltul*; personal citește unor rude poeziile din reviste și-i relatează impresiile unei mătuși. A doua scrisoare din 1917 e plină de tristețe. Pentru acest Octavian Goga intim, familiar, generos, de-o vivacitate spirituală exemplară am ales aceste câteva pagini ca o sugestie editorială posibilă.

Emil MANU

Desen de EUGEN DRAGUTESCU

Brașov, 15 ianuarie 1905

Iubite tată și mamă,
Am primit epistola Victoriei — cu gratulația. Vă mulțumesc că v-ați adus aminte de mine. Așteptam ca după Bobotează să vină tata, după cum spunea și D-na Brote. Eu cu sănătatea nu prea stau bine, tușesc și am slăbit. Nu știu de ce? Destul că de-o vreme încoace nu-mi merge bine. O să consultez medicul cât de curînd. La școală avem acum foarte mult de lucru, peste vre-o 2 săptămîni se încheie semestrul, acum deci noi trebuie să ne punem cu toată seriozitatea pe lucru. La maturitate vin și studiile din anul trecut, pe care noi în Sibiu nu le-am luat. Altfel, școala — pe lingă multă muncă — merge destul de bine. Zilele trecute am primit epistola de la Dăianu, spune că am făcut progres enorm și mi-a mai trimis și două cărți ilustrate, cu mormintul lui Iancu și gorunul lui Horia. Mi-a scris pe ele: „Nu te inspiră un astfel de peisaj?”

Ce mai este pe-acasă? Tare-ăș vrea să mai viu pe-acasă. Nu pentru că să văd Resnariu, ci pentru că să fim puțin în sinul familiei. Mi-ar și prinde bine acum vre-o două săptămîni de liniște... Așa-i de prost prin străini, unde nu te cunoaște absolut nimeni! Mie nu mi-ar păsa dacă aș fi orișunde, numai să fiu din cînd în cînd în cercul familiei. Eu cit am fost în Sibiu eram datat a trăi — ce privește viața de toate zilele — fără griji. Aici o ordine exemplară îți trebuie. De cînd am venit la Brașov — nu știu, pare-că am trecut prin niște metamorfoze. Gîndesc să gat cu anul ăsta și anul viitor să mă infund la „teologie”. O las ambițiunea cea veche la o parte.

Pe mine sînt invitat la prînz la Dima. Nu-mi pot închipui cum și de ce? Mi se pare că vor fi mulți acolo. De altcum vă voi scrie.

De o vreme încoace mă ocup exclusiv numai cu școala. Dacă n-ar fi aici atât de studiat și dacă n-ar trebui să-ți conscrii timpul altor prostii, care-ți fac capul dictionar, ai putea avea ocaziune foarte bună de a te perfecționa în orice privință. Este bibliotecă frumoasă. Ceteșc și eu destul, dar aș ceti de zece ori mai mult decât ar fi cu putință. În anul ăsta avem școala numai pînă la Paști. Imediat după Paști e examenul de clasă. Și după aceea o lună de chiul și muncă grea și scrisorile dinților. Doamne nu știu cum voi suporta-o. Dar în fine o aștept. Geni mi-a trimis azi o corespondență plină de spirit. El e copil cuminte, mai flegmatic — ar fi bine dacă și-ar putea conserva temperamentul și pe lingă asta și-ar mai însuși câteva grame de diligentă.

Pe lingă toată singurătatea mea proverbială — zic proverbială pentru că înconjur multe locuri unde aș fi primit cu brațele deschise — și nu știu dacă îmi mai place așa — sînt acum în absolută criză de bani. Vă faceți deci milă (...) și-mi trimiteți vre-o cițva zloti ca să mă pot emancipa. Vă zic anticipativ veniți la „Bogdaproste”. Dacă se poate mai curînd. Vă sărută Octavian.

P.S. Ați citit Familia din săptămîna trecută unde scrie Densusianu despre Popa Bratu că l-a ocrotit pe Eminescu? (B.C.S. Ms. 14970)

★
Dsale
Dlui Ilarie Chendi — publicist
București, Strada Enei 7

Miercuri
(data poștei 13 aug. 1908)

★
Dragă Ilarie,

Nu m-a înghițit încă Ghiolul — nici nu m-a aruncat în mare ca să-l dau prilejul unei ultime înjurături amicului nostru Iorga... Tot ce e — e — e — n-am făcut nimic de cînd am venit aici! Am stat cu ciaturile lungit pe nisip la malul mării multicolore — mi-am topit sufletul în albastru am ascultat răsufierea calmă a mării, m-am întins în cîteva rînduri pe undele moi ca un delfin lenes și-am visat în aceste clipe mai mult ca Antoniu la sîmul Cleopatrei... Am citit și multe pagini din „Lieberleben”-ul ce mi-ai dat, și minciunile lui Brandes, și cele

Epistola ta ultimă ce mi-ai trimis m-a bucurat foarte mult pentru că văd că te-ai schimbat înspre bine și te-ai făcut băiat bun. Atestatul tău din anul ăsta e cu mult mai bun ca toate de pînă astăzi și eu cred că tu vei avea ambiția ca bucuria ce ne-ai făcut-o astăzi tuturor — să ne-o faci și în viitor.

Despre cărțile ce spui — eu n-am nimic în contra. Mama mi-a trimis titlul celor alese de tine. În general sînt bine alese. Afară de cîteva pe care le-ai ales numai după numele autorului și care nu te vor interesa. „Sate și preții” de Iorga tratează istoria bisericească din sec. XVII și

600 pagini neastîmpărate care m-au fermecat odată: Cei trei mușchetari ai lui Dumas... Incolo nimic. Ba, adică să fiu cu totul corect: povești cu Lapedatu și Rusu-Abrud și-o seară petrecută la Teatru, piesa: „Tache Făcăleț”.

Azi mi-a venit scrisoarea ta care m-a adus din nou la rezon. Ti-am cetit necazurile și m-am necăjit și eu, după cum se cuvine, cînd am cetit foilete apostolului. Negreșit că te interesează totdeauna ce spun alții despre tine. Bațjocura doar însă — numai atunci — cînd se edifică pe-o minciună. Mi-aduc aminte cum m-a tulburat de mult slujnica mea la anul nou cînd mi-a spus să-i dau „cartea” că vrea să plece... M-a tulburat fiindcă credeam că ființa asta a fost foarte nedreptățită și m-am liniștit numai atunci cînd cea de jos mi-a spus că pleacă fiindcă are un „drăguț” în Borzeigiu (?) și vrea să fie aproape... Iată de ce nu mă tulbură nici Iorga... Sînt prea evidente și prea de tot vulgare motivele acestor neînțelese războaie... că nu sînt „om practic”... Negreșit, că dacă eram practic făceam și eu vre-o treabă mai bună și azi n-aș avea atît de dese crize de buzur... că nu sînt „om orientat” și că e ade-vărat în sensul lui, fiindcă eu nu mă orientez după farul de la Vălenii... Și de aici aceste crocodilice lacrimae rerum. Probabil că o să-i răspund — sau acum, sau cit de curînd. Te rog să nu scrii deocamdată nici un cuvînt. Trebuie să mă răfuiesc eu cu el — fiindcă am destule motive. Trebuie să fiu odată în curat unul cu altul. De astădată vreau să isprăvesc lucruri mai bune. Vreau să scriu mai multe pentru volum. Zilele astea dau gata povestea... Cavalerului... Știi, așa care-o spuneau la Cismigiu... și eteile. Și cînd mi le plimb toate prin mințe ca pe-o turmă de cerbi — atunci uit cursurile de stenografie și „despre petrolu” de la Văleni și uit multe...

Adevărat că ne fac multe mizerii și Eftimică, care de cînd cu dragostea nu mai știe face corectură și ghiolul ăla de Schiopu care ar putea urmări barem lucrurile de-acasă... Le scriu astăzi la amindoi și miine sau poimîine trimit „strofe” pentru numărul viitor. După întoarcerea mea se schimbă toate în bine. N-ar strica dacă pînă la 1 Sept. ai mai putea isprăvi o broșură din „Biblioteca Asociației”. Aș vrea în Sept. să apară mai multe broșuri. Trebuie să răspund astfel indivizilor care cîrtesc.

Incolo toate bune. La toamnă voi da o definitivă rezolvire chestiei care te preocupă și cred că voi putea îndeplini barem unele din așteptările noastre.

Te îmbrățșez cu drag.
Tavi
Apropo. Ce facem cu Popea? Dacă nu scrii tu dă-i imediat o carte postală lui Ioan să scrie cu iscălitură un articol mai lung.

Despre Asociația la Șimleu — nu știu ce va fi. Dacă cumva amestec nostru „militant” Tăsl. nu va arunca niscaiv rînduri.

Sers.
(B.C.S. Ms. 14263)

★
Redacției Revistei Literare
„Lucașfărul”
Budapesta
IV Str. Zoldfa nr. 7

Berlin, 1909 — 1 martie

★
Dragă Geni,

Epistola ta ultimă ce mi-ai trimis m-a bucurat foarte mult pentru că văd că te-ai schimbat înspre bine și te-ai făcut băiat bun. Atestatul tău din anul ăsta e cu mult mai bun ca toate de pînă astăzi și eu cred că tu vei avea ambiția ca bucuria ce ne-ai făcut-o astăzi tuturor — să ne-o faci și în viitor.

Despre cărțile ce spui — eu n-am nimic în contra. Mama mi-a trimis titlul celor alese de tine. În general sînt bine alese. Afară de cîteva pe care le-ai ales numai după numele autorului și care nu te vor interesa. „Sate și preții” de Iorga tratează istoria bisericească din sec. XVII și

600 pagini neastîmpărate care m-au fermecat odată: Cei trei mușchetari ai lui Dumas... Incolo nimic. Ba, adică să fiu cu totul corect: povești cu Lapedatu și Rusu-Abrud și-o seară petrecută la Teatru, piesa: „Tache Făcăleț”.

Azi mi-a venit scrisoarea ta care m-a adus din nou la rezon. Ti-am cetit necazurile și m-am necăjit și eu, după cum se cuvine, cînd am cetit foilete apostolului. Negreșit că te interesează totdeauna ce spun alții despre tine. Bațjocura doar însă — numai atunci — cînd se edifică pe-o minciună. Mi-aduc aminte cum m-a tulburat de mult slujnica mea la anul nou cînd mi-a spus să-i dau „cartea” că vrea să plece... M-a tulburat fiindcă credeam că ființa asta a fost foarte nedreptățită și m-am liniștit numai atunci cînd cea de jos mi-a spus că pleacă fiindcă are un „drăguț” în Borzeigiu (?) și vrea să fie aproape... Iată de ce nu mă tulbură nici Iorga... Sînt prea evidente și prea de tot vulgare motivele acestor neînțelese războaie... că nu sînt „om practic”... Negreșit, că dacă eram practic făceam și eu vre-o treabă mai bună și azi n-aș avea atît de dese crize de buzur... că nu sînt „om orientat” și că e ade-vărat în sensul lui, fiindcă eu nu mă orientez după farul de la Vălenii... Și de aici aceste crocodilice lacrimae rerum. Probabil că o să-i răspund — sau acum, sau cit de curînd. Te rog să nu scrii deocamdată nici un cuvînt. Trebuie să mă răfuiesc eu cu el — fiindcă am destule motive. Trebuie să fiu odată în curat unul cu altul. De astădată vreau să isprăvesc lucruri mai bune. Vreau să scriu mai multe pentru volum. Zilele astea dau gata povestea... Cavalerului... Știi, așa care-o spuneau la Cismigiu... și eteile. Și cînd mi le plimb toate prin mințe ca pe-o turmă de cerbi — atunci uit cursurile de stenografie și „despre petrolu” de la Văleni și uit multe...

Adevărat că ne fac multe mizerii și Eftimică, care de cînd cu dragostea nu mai știe face corectură și ghiolul ăla de Schiopu care ar putea urmări barem lucrurile de-acasă... Le scriu astăzi la amindoi și miine sau poimîine trimit „strofe” pentru numărul viitor. După întoarcerea mea se schimbă toate în bine. N-ar strica dacă pînă la 1 Sept. ai mai putea isprăvi o broșură din „Biblioteca Asociației”. Aș vrea în Sept. să apară mai multe broșuri. Trebuie să răspund astfel indivizilor care cîrtesc.

Incolo toate bune. La toamnă voi da o definitivă rezolvire chestiei care te preocupă și cred că voi putea îndeplini barem unele din așteptările noastre.

Te îmbrățșez cu drag.
Tavi
Apropo. Ce facem cu Popea? Dacă nu scrii tu dă-i imediat o carte postală lui Ioan să scrie cu iscălitură un articol mai lung.

Despre Asociația la Șimleu — nu știu ce va fi. Dacă cumva amestec nostru „militant” Tăsl. nu va arunca niscaiv rînduri.

Sers.
(B.C.S. Ms. 14263)

★
Redacției Revistei Literare
„Lucașfărul”
Budapesta
IV Str. Zoldfa nr. 7

Berlin, 1909 — 1 martie

★
Dragă Geni,

Epistola ta ultimă ce mi-ai trimis m-a bucurat foarte mult pentru că văd că te-ai schimbat înspre bine și te-ai făcut băiat bun. Atestatul tău din anul ăsta e cu mult mai bun ca toate de pînă astăzi și eu cred că tu vei avea ambiția ca bucuria ce ne-ai făcut-o astăzi tuturor — să ne-o faci și în viitor.

Despre cărțile ce spui — eu n-am nimic în contra. Mama mi-a trimis titlul celor alese de tine. În general sînt bine alese. Afară de cîteva pe care le-ai ales numai după numele autorului și care nu te vor interesa. „Sate și preții” de Iorga tratează istoria bisericească din sec. XVII și

600 pagini neastîmpărate care m-au fermecat odată: Cei trei mușchetari ai lui Dumas... Incolo nimic. Ba, adică să fiu cu totul corect: povești cu Lapedatu și Rusu-Abrud și-o seară petrecută la Teatru, piesa: „Tache Făcăleț”.

Azi mi-a venit scrisoarea ta care m-a adus din nou la rezon. Ti-am cetit necazurile și m-am necăjit și eu, după cum se cuvine, cînd am cetit foilete apostolului. Negreșit că te interesează totdeauna ce spun alții despre tine. Bațjocura doar însă — numai atunci — cînd se edifică pe-o minciună. Mi-aduc aminte cum m-a tulburat de mult slujnica mea la anul nou cînd mi-a spus să-i dau „cartea” că vrea să plece... M-a tulburat fiindcă credeam că ființa asta a fost foarte nedreptățită și m-am liniștit numai atunci cînd cea de jos mi-a spus că pleacă fiindcă are un „drăguț” în Borzeigiu (?) și vrea să fie aproape... Iată de ce nu mă tulbură nici Iorga... Sînt prea evidente și prea de tot vulgare motivele acestor neînțelese războaie... că nu sînt „om practic”... Negreșit, că dacă eram practic făceam și eu vre-o treabă mai bună și azi n-aș avea atît de dese crize de buzur... că nu sînt „om orientat” și că e ade-vărat în sensul lui, fiindcă eu nu mă orientez după farul de la Vălenii... Și de aici aceste crocodilice lacrimae rerum. Probabil că o să-i răspund — sau acum, sau cit de curînd. Te rog să nu scrii deocamdată nici un cuvînt. Trebuie să mă răfuiesc eu cu el — fiindcă am destule motive. Trebuie să fiu odată în curat unul cu altul. De astădată vreau să isprăvesc lucruri mai bune. Vreau să scriu mai multe pentru volum. Zilele astea dau gata povestea... Cavalerului... Știi, așa care-o spuneau la Cismigiu... și eteile. Și cînd mi le plimb toate prin mințe ca pe-o turmă de cerbi — atunci uit cursurile de stenografie și „despre petrolu” de la Văleni și uit multe...

Adevărat că ne fac multe mizerii și Eftimică, care de cînd cu dragostea nu mai știe face corectură și ghiolul ăla de Schiopu care ar putea urmări barem lucrurile de-acasă... Le scriu astăzi la amindoi și miine sau poimîine trimit „strofe” pentru numărul viitor. După întoarcerea mea se schimbă toate în bine. N-ar strica dacă pînă la 1 Sept. ai mai putea isprăvi o broșură din „Biblioteca Asociației”. Aș vrea în Sept. să apară mai multe broșuri. Trebuie să răspund astfel indivizilor care cîrtesc.

Incolo toate bune. La toamnă voi da o definitivă rezolvire chestiei care te preocupă și cred că voi putea îndeplini barem unele din așteptările noastre.

Te îmbrățșez cu drag.
Tavi
Apropo. Ce facem cu Popea? Dacă nu scrii tu dă-i imediat o carte postală lui Ioan să scrie cu iscălitură un articol mai lung.

Despre Asociația la Șimleu — nu știu ce va fi. Dacă cumva amestec nostru „militant” Tăsl. nu va arunca niscaiv rînduri.

Sers.
(B.C.S. Ms. 14263)

★
Redacției Revistei Literare
„Lucașfărul”
Budapesta
IV Str. Zoldfa nr. 7

Berlin, 1909 — 1 martie

★
Dragă Geni,

Epistola ta ultimă ce mi-ai trimis m-a bucurat foarte mult pentru că văd că te-ai schimbat înspre bine și te-ai făcut băiat bun. Atestatul tău din anul ăsta e cu mult mai bun ca toate de pînă astăzi și eu cred că tu vei avea ambiția ca bucuria ce ne-ai făcut-o astăzi tuturor — să ne-o faci și în viitor.

Despre cărțile ce spui — eu n-am nimic în contra. Mama mi-a trimis titlul celor alese de tine. În general sînt bine alese. Afară de cîteva pe care le-ai ales numai după numele autorului și care nu te vor interesa. „Sate și preții” de Iorga tratează istoria bisericească din sec. XVII și

600 pagini neastîmpărate care m-au fermecat odată: Cei trei mușchetari ai lui Dumas... Incolo nimic. Ba, adică să fiu cu totul corect: povești cu Lapedatu și Rusu-Abrud și-o seară petrecută la Teatru, piesa: „Tache Făcăleț”.

Azi mi-a venit scrisoarea ta care m-a adus din nou la rezon. Ti-am cetit necazurile și m-am necăjit și eu, după cum se cuvine, cînd am cetit foilete apostolului. Negreșit că te interesează totdeauna ce spun alții despre tine. Bațjocura doar însă — numai atunci — cînd se edifică pe-o minciună. Mi-aduc aminte cum m-a tulburat de mult slujnica mea la anul nou cînd mi-a spus să-i dau „cartea” că vrea să plece... M-a tulburat fiindcă credeam că ființa asta a fost foarte nedreptățită și m-am liniștit numai atunci cînd cea de jos mi-a spus că pleacă fiindcă are un „drăguț” în Borzeigiu (?) și vrea să fie aproape... Iată de ce nu mă tulbură nici Iorga... Sînt prea evidente și prea de tot vulgare motivele acestor neînțelese războaie... că nu sînt „om practic”... Negreșit, că dacă eram practic făceam și eu vre-o treabă mai bună și azi n-aș avea atît de dese crize de buzur... că nu sînt „om orientat” și că e ade-vărat în sensul lui, fiindcă eu nu mă orientez după farul de la Vălenii... Și de aici aceste crocodilice lacrimae rerum. Probabil că o să-i răspund — sau acum, sau cit de curînd. Te rog să nu scrii deocamdată nici un cuvînt. Trebuie să mă răfuiesc eu cu el — fiindcă am destule motive. Trebuie să fiu odată în curat unul cu altul. De astădată vreau să isprăvesc lucruri mai bune. Vreau să scriu mai multe pentru volum. Zilele astea dau gata povestea... Cavalerului... Știi, așa care-o spuneau la Cismigiu... și eteile. Și cînd mi le plimb toate prin mințe ca pe-o turmă de cerbi — atunci uit cursurile de stenografie și „despre petrolu” de la Văleni și uit multe...

Adevărat că ne fac multe mizerii și Eftimică, care de cînd cu dragostea nu mai știe face corectură și ghiolul ăla de Schiopu care ar putea urmări barem lucrurile de-acasă... Le scriu astăzi la amindoi și miine sau poimîine trimit „strofe” pentru numărul viitor. După întoarcerea mea se schimbă toate în bine. N-ar strica dacă pînă la 1 Sept. ai mai putea isprăvi o broșură din „Biblioteca Asociației”. Aș vrea în Sept. să apară mai multe broșuri. Trebuie să răspund astfel indivizilor care cîrtesc.

Incolo toate bune. La toamnă voi da o definitivă rezolvire chestiei care te preocupă și cred că voi putea îndeplini barem unele din așteptările noastre.

Te îmbrățșez cu drag.
Tavi
Apropo. Ce facem cu Popea? Dacă nu scrii tu dă-i imediat o carte postală lui Ioan să scrie cu iscălitură un articol mai lung.

Despre Asociația la Șimleu — nu știu ce va fi. Dacă cumva amestec nostru „militant” Tăsl. nu va arunca niscaiv rînduri.

Sers.
(B.C.S. Ms. 14263)

★
Redacției Revistei Literare
„Lucașfărul”
Budapesta
IV Str. Zoldfa nr. 7

Berlin, 1909 — 1 martie

★
Dragă Geni,

Epistola ta ultimă ce mi-ai trimis m-a bucurat foarte mult pentru că văd că te-ai schimbat înspre bine și te-ai făcut băiat bun. Atestatul tău din anul ăsta e cu mult mai bun ca toate de pînă astăzi și eu cred că tu vei avea ambiția ca bucuria ce ne-ai făcut-o astăzi tuturor — să ne-o faci și în viitor.

Despre cărțile ce spui — eu n-am nimic în contra. Mama mi-a trimis titlul celor alese de tine. În general sînt bine alese. Afară de cîteva pe care le-ai ales numai după numele autorului și care nu te vor interesa. „Sate și preții” de Iorga tratează istoria bisericească din sec. XVII și

600 pagini neastîmpărate care m-au fermecat odată: Cei trei mușchetari ai lui Dumas... Incolo nimic. Ba, adică să fiu cu totul corect: povești cu Lapedatu și Rusu-Abrud și-o seară petrecută la Teatru, piesa: „Tache Făcăleț”.

Azi mi-a venit scrisoarea ta care m-a adus din nou la rezon. Ti-am cetit necazurile și m-am necăjit și eu, după cum se cuvine, cînd am cetit foilete apostolului. Negreșit că te interesează totdeauna ce spun alții despre tine. Bațjocura doar însă — numai atunci — cînd se edifică pe-o minciună. Mi-aduc aminte cum m-a tulburat de mult slujnica mea la anul nou cînd mi-a spus să-i dau „cartea” că vrea să plece... M-a tulburat fiindcă credeam că ființa asta a fost foarte nedreptățită și m-am liniștit numai atunci cînd cea de jos mi-a spus că pleacă fiindcă are un „drăguț” în Borzeigiu (?) și vrea să fie aproape... Iată de ce nu mă tulbură nici Iorga... Sînt prea evidente și prea de tot vulgare motivele acestor neînțelese războaie... că nu sînt „om practic”... Negreșit, că dacă eram practic făceam și eu vre-o treabă mai bună și azi n-aș avea atît de dese crize de buzur... că nu sînt „om orientat” și că e ade-vărat în sensul lui, fiindcă eu nu mă orientez după farul de la Vălenii... Și de aici aceste crocodilice lacrimae rerum. Probabil că o să-i răspund — sau acum, sau cit de curînd. Te rog să nu scrii deocamdată nici un cuvînt. Trebuie să mă răfuiesc eu cu el — fiindcă am destule motive. Trebuie să fiu odată în curat unul cu altul. De astădată vreau să isprăvesc lucruri mai bune. Vreau să scriu mai multe pentru volum. Zilele astea dau gata povestea... Cavalerului... Știi, așa care-o spuneau la Cismigiu... și eteile. Și cînd mi le plimb toate prin mințe ca pe-o turmă de cerbi — atunci uit cursurile de stenografie și „despre petrolu” de la Văleni și uit multe...

Adevărat că ne fac multe mizerii și Eftimică, care de cînd cu dragostea nu mai știe face corectură și ghiolul ăla de Schiopu care ar putea urmări barem lucrurile de-acasă... Le scriu astăzi la amindoi și miine sau poimîine trimit „strofe” pentru numărul viitor. După întoarcerea mea se schimbă toate în bine. N-ar strica dacă pînă la 1 Sept. ai mai putea isprăvi o broșură din „Biblioteca Asociației”. Aș vrea în Sept. să apară mai multe broșuri. Trebuie să răspund astfel indivizilor care cîrtesc.

Incolo toate bune. La toamnă voi da o definitivă rezolvire chestiei care te preocupă și cred că voi putea îndeplini barem unele din așteptările noastre.

Te îmbrățșez cu drag.
Tavi
Apropo. Ce facem cu Popea? Dacă nu scrii tu dă-i imediat o carte postală lui Ioan să scrie cu iscălitură un articol mai lung.

Despre Asociația la Șimleu — nu știu ce va fi. Dacă cumva amestec nostru „militant” Tăsl. nu va arunca niscaiv rînduri.

Sers.
(B.C.S. Ms. 14263)

★
Redacției Revistei Literare
„Lucașfărul”
Budapesta
IV Str. Zoldfa nr. 7

Berlin, 1909 — 1 martie

★
Dragă Geni,

Epistola ta ultimă ce mi-ai trimis m-a bucurat foarte mult pentru că văd că te-ai schimbat înspre bine și te-ai făcut băiat bun. Atestatul tău din anul ăsta e cu mult mai bun ca toate de pînă astăzi și eu cred că tu vei avea ambiția ca bucuria ce ne-ai făcut-o astăzi tuturor — să ne-o faci și în viitor.

Despre cărțile ce spui — eu n-am nimic în contra. Mama mi-a trimis titlul celor alese de tine. În general sînt bine alese. Afară de cîteva pe care le-ai ales numai după numele autorului și care nu te vor interesa. „Sate și preții” de Iorga tratează istoria bisericească din sec. XVII și

600 pagini neastîmpărate care m-au fermecat odată: Cei trei mușchetari ai lui Dumas... Incolo nimic. Ba, adică să fiu cu totul corect: povești cu Lapedatu și Rusu-Abrud și-o seară petrecută la Teatru, piesa: „Tache Făcăleț”.

Azi mi-a venit scrisoarea ta care m-a adus din nou la rezon. Ti-am cetit necazurile și m-am necăjit și eu, după cum se cuvine, cînd am cetit foilete apostolului. Negreșit că te interesează totdeauna ce spun alții despre tine. Bațjocura doar însă — numai atunci — cînd se edifică pe-o minciună. Mi-aduc aminte cum m-a tulburat de mult slujnica mea la anul nou cînd mi-a spus să-i dau „cartea” că vrea să plece... M-a tulburat fiindcă credeam că ființa asta a fost foarte nedreptățită și m-am liniștit numai atunci cînd cea de jos mi-a spus că pleacă fiindcă are un „drăguț” în Borzeigiu (?) și vrea să fie aproape... Iată de ce nu mă tulbură nici Iorga... Sînt prea evidente și prea de tot vulgare motivele acestor neînțelese războaie... că nu sînt „om practic”... Negreșit, că dacă eram practic făceam și eu vre-o treabă mai bună și azi n-aș avea atît de dese crize de buzur... că nu sînt „om orientat” și că e ade-vărat în sensul lui, fiindcă eu nu mă orientez după farul de la Vălenii... Și de aici aceste crocodilice lacrimae rerum. Probabil că o să-i răspund — sau acum, sau cit de curînd. Te rog să nu scrii deocamdată nici un cuvînt. Trebuie să mă răfuiesc eu cu el — fiindcă am destule motive. Trebuie să fiu odată în curat unul cu altul. De astădată vreau să isprăvesc lucruri mai bune. Vreau să scriu mai multe pentru volum. Zilele astea dau gata povestea... Cavalerului... Știi, așa care-o spuneau la Cismigiu... și eteile. Și cînd mi le plimb toate prin mințe ca pe-o turmă de cerbi — atunci uit cursurile de stenografie și „despre petrolu” de la Văleni și uit multe...

Adevărat că ne fac multe mizerii și Eftimică, care de cînd cu dragostea nu mai știe face corectură și ghiolul ăla de Schiopu care ar putea urmări barem lucrurile de-acasă... Le scriu astăzi la amindoi și miine sau poimîine trimit „strofe” pentru numărul viitor. După întoarcerea mea se schimbă toate în bine. N-ar strica dacă pînă la 1 Sept. ai mai putea isprăvi o broșură din „Biblioteca Asociației”. Aș vrea în Sept. să apară mai multe broșuri. Trebuie să răspund astfel indivizilor care cîrtesc.

Incolo toate bune. La toamnă voi da o definitivă rezolvire chestiei care te preocupă și cred că voi putea îndeplini barem unele din așteptările noastre.

Te îmbrățșez cu drag.
Tavi
Apropo. Ce facem cu Popea? Dacă nu scrii tu dă-i imediat o carte postală lui Ioan să scrie cu iscălitură un articol mai lung.

Despre Asociația la Șimleu — nu știu ce va fi. Dacă cumva amestec nostru „militant” Tăsl. nu va arunca niscaiv rînduri.

Sers.
(B.C.S. Ms. 14263)

★
Redacției Revistei Literare
„Lucașfărul”
Budapesta
IV Str. Zoldfa nr. 7

Berlin, 1909 — 1 martie

★
Dragă Geni,

Epistola ta ultimă ce mi-ai trimis m-a bucurat foarte mult pentru că văd că te-ai schimbat înspre bine și te-ai făcut băiat bun. Atestatul tău din anul ăsta e cu mult mai bun ca toate de pînă astăzi și eu cred că tu vei avea ambiția ca bucuria ce ne-ai făcut-o astăzi tuturor — să ne-o faci și în viitor.

Despre cărțile ce spui — eu n-am nimic în contra. Mama mi-a trimis titlul celor alese de tine. În general sînt

care lucrezi acum. Lui Al. Ivan Ghilia îi poți scrie pe adresa revistei „Luminița” al cărui redactor-șef este.

MANUELA TUDORAN: N-am găsit nici o picătură de otrăvă în fragmentul de roman pe care mi l-ai trimis. Avertismentul dămite a fost, deci, fără sens. Cred că și otrava și visul le-ai păstrat pentru coperți. Dar ce vei pune între ele?

VALENTINA E.: Ca foarte mulți începători plasezi acțiunea schițelor în mașini Mercedes, Fiat 2300 sau Opel Rekord. Părerea mea e că trebuie să porțiți de la Trabant. Iar înainte de asta să învățați foarte bine regulile de circulație.

E. S. GEORGESCU: „Cum-păna” spune despre însingurarea și nenoroc. Și, pe alocuri, trăiește o durere adevărată. Dar te grăbești. Și schimbi cuvântul frumos pe tutun umed, care nu ia foc. Trebuie să ai răbdare.

N. DAMERON: Epigramele, cu stimă, nu au rămă și nici haz. Dacă vrei să te răzbuni pe inimici perfiți abandonează calea scrisului și așteaptă-l în un colț de cotitură.

G. TIRNĂVEANU: „Din lacrima ce-mi curge...” dă-mi voie, nu se va naște-un riu.

AL. ADULTU: „Copilul care pescuiește raci” trebuie urgent trimis la școală ca să învețe ortografia.

NEDELUC VALDORA: Din „Renunț” citez această frază: „Ascuns în vorbele unei pietre surde, migulesc din ropote neștiute germități...” Și, mai departe, renunț.

Fănuș NEAGU

NICOLAE MARIANA: — „Fata blondă”, spul dumeata, avea umerele goale. Normal ar fi fost să continui așa: „și piciorii încălțați”. În afara acestor mici descheri de limbaj, schița mi-a plăcut. Notabil și cîntecul final: „Griu răscolit în plină vară / Adu-mi dulce, adu-mi iară / ce pierdut-am astă vară”.

OTTO BRIK: — „Hotul” e scrisă cu multă îndeminare. Nu mă pronunț, totuși, pentru publicarea ei, fiindcă dezbată probleme dintr-o epocă îndepărtată. Doresc să-mi trimiți lucrări despre contemporaneitate.

C. BROSCĂUTIU: — „Leul de cristal stă încă pe post de miel. E o mare diferență între primele lucrări și acestea din urmă. Cred că ești pe drumul bun. Trimite-mi schițele la

cred pe cuvânt. Cum e cu pământul, e plat?”

C. D. — București. „Aș vrea să știu dacă „merită” să mai scriu sau...”. Dorii sincer să știți acest lucru, sau...? Versurile nu sint concludente.

MEGHES FRANCISC — Curtici. Datarea poeziilor dv. „Vineri 13” mi-a reamintit acel „vendredi treize, jour fatidique” al lui Baudelaire. Sinteți superstițios? „Ciorile se însurubează negru / în cearcănul cerului / Vintul s-a dus în pădure / și l-au mincat frunzele / Un soare singur / are piciorul rupt / la marginea anotimpului / Făt Frumos povestește o iarnă pe care o ascult”. Sau: „Nu muge / frînghiile de întinerie / ale clopotelor / / Dolul / să nu corupă fețoarele”. Nu-mi displace. Mai trimiteți.

M. IOAN — București. Timide, blînde, stîngace, verbosae totuși versurile dv. Disparat, versuri bune; nici o poezie însă, nu e dusă cu bine la capăt. O topică lăbărtată, prea explicativ-prozaică poate distruge efectele oricărei metafore. Căutați să fiți mai concentrat în expresie. Reveniți.

NEAGU ȘTEFAN — Slobozia. O evidentă ușurință în a amesteca vocabulele. Efecte surprinzătoare. „Prin lebedă tăcerea-i cea mai grea / cînd ochii-și seacă seva spre albastru / nibelungul ou cu creasta de nesomn / singele vetrei cu morgană stea / Pasărea-mi suie lacrima spre cer / suavul os cu gîtu de nisip”. Aș dori mai puține fracturi la capete de vers. Opririle brusce, după fiecare rînd, obosesc și cam încurcă respirația. Desigur, mai trimiteți.

Cezar BALTAG

Desen de MARIUS RADULESCU

COMAN ȘOVA

Părinții primului bărbat

Cînd am plecat de-acolo, acum o mie de vieți,
Mi-am lăsat casa cenușă, grădina cu pomii uscați —
Și masa din piatră de cuarț unde stăteam cu părinții
Zile în șir, fiindcă eram ușori și ne vorbeam trecînd...
Și cite mai știam, atunci, cînd aveam aripi rotunde;
Dar a venit un frig cu fața gri, care a ars iarba
Și au dispărut mioarele și caii și păsările s-au mistuit în frig
Și a crescut lumina lîngă noapte pînă cînd, așa...
Tremurînd din lăuntru, luna, a murit de tot —
Cit gri a coborît din ochii ei, cit gri s-a asternut;
Mi-am îngropat părinții și femeia, într-un crater gri;
Mi-am coborît privirea grea de gri; și de pe-o slîncă gri;
M-am aruncat cu aripi gri de disc; în opele Pământului.

Pastel

Se zvîntă oțelul în muzici curbat
Și marmora cade lăscivă sub dală,
Cînd crește din zgomot un tors de bărbat,
Culoana subțire i-e coapsă înaltă.

În aer și noapte cad linii volum
Cuvintele cresc și vibrează în unghiuri.
Un cerc și-ncă unul... e-un capăt de drum
Și timpul în bolte apăsat cu junghiuri.

Cresc spații și umbre de veghe apar,
În somnul curburii se-asază fiori,
Se-aruncă în inima pietrei un zar
Sămînța de carii — scheleticii sporii.

Cad focuri în vergi de metal în livadă
Bivolii nopții beau apă-n uluce,
Brazil din bîltă de vînt stau să cadă
Se lăfăie luna albătită pe cruce.

Inel de argilă

Lubîtit aleasă din vîrste pierdute,
Îndreaptă-ți spre mine un braț de părere —
Mai știi că-m purtat intî-o vreme uitată,
Inel de argilă sfîințit în durere?

Sub stelele bete de friguri și triste,
Ochii-mi albaștri cu cearcăn de seri —
Veghează și-acuma în noapte pe piscuri
Întîneacă-i tu într-un ieri.

ION CRÎNGULEANU

Clipa asta albă și înaltă

Tot ce pot să-ți spun, e că plecarea
Face frunze; funul mă cuprînde
Ca pe-un om uitat să moară singur
Cu privirea albă aruncată-n grindă.

La un pas de noi, halucinează
Moartea, prin betoane și pe străzi malare;
Tu ești firul meu de iarbă și de viață,
Fără tine cerul cade-n mare.

Totuși, trebuie să pleci, cum te îndeamnă
Rostul prăbușirilor la încetare;
Chiar în lanțuri de ne-am prînde, doamne,
Știu, ne-am despărții mai tragic și mai tare.

...Moare o fîntînă neagră-n ceața nopții,
Șete o să-mi cadă cit voi fi planetă
În alita despărțire sfîntă
Care, altele cu mine, nu se mai repetă.

Tu ești firul meu de iarbă și de viață
Rupl prin pietre și pe străzi malare;
Dacă-n clipa asta albă și înaltă
Nu te duci, ne-am despărții mai tare!

Sonet

Stătum alături ca doi gemeni sfîinți
Încă din clipa cea dintîi, curată
Cînd nici un semn nu se arătă
În ochii celor ce vor fi părinți.

versuri

GEORGE IITESCU

Pastel

E un spectru roșit și din vîiet în vîiet
Lunecă lîncii
Verzi arămii

Mină bourii neguri în crînguri
Bolborosește în vîi
Năruie rugi ruginii;

Serile tremură își scutură bundele
Se întapă-n miriști se sfîșie-n araci
Fac metanii pe culmi,

Serpi obscuri, ireale șopirle
Fără-n tufe de ulmi
Vînderei și maloci, căușind
Veseli-n cavale și surle, —

E un spectru roșit printre sparte cristale
solare, —
Timp înghițindu-și secundele.

Descîntecul de toamnă

Acest negru covor presărat cu boabe de griu
Cu funingini albastre de mac,
Tot la cite șapte zile naște
Un pîriu și un drac;

Acest negru pîriu e aproape un riu
Tot din șapte în șapte zile crescînd,
E ceva ca o iarbă pînă la bitu
Galbenă zîua și noaptea stele prădînd;

Acest drac se tot zbate de-a lung și de-a lat
Minuînd negre scule strălucitoare, —
Schimbă fața covorului negrului sabaot...

...Acest negru pămînt descîntat de tractoare...

AURELIA ONCESCU

De ce?

De ce doarme capul pe trunchiul meu,
arbore fără încrîstări de mugur
De ce durerea străbate creanga și scutură rădăcina?

Aș vrea să cresc în muguri și în flori,
Să clatin zările. Dar uneori,
Mugurii mă dor și singerează.

Crengile alunecă spre pămînt
Și frunzele, noianuri, mă înmormîntează.
Iarba m-ajunge și-mi vine iar să dorm.
Pe vînturi verzi, capul să-l așez,
Să-l plec, ca arbore tăiat pe mucedul pămînt
Și răbîndind cu zările de odată,
Să-mi adîncesc făptura între patru trași
Palmii despicați,
Să mă-nrudesc cu gizele,
Cu mineralele, fantasmă verde în păduri de pini.

PETRE M. VLAD

Demiurgică

Iată-mă iar colîndindu-mi febril universul.
Voi, neștiuții mei morți, cit de-nalți ați crescut!
Freamătă, pură, lumina durerilor voastre
O, m-aș tot pierde-n această pădure arzînd.

Păsări de vis, cit de mult îndrăgitu-v-am cîntul
Tot înfruntînd disperat necuprînsă tăceri.
Vîntul năstîrnic pe aripi fantaste vă poartă
Și-n legănarea-i m-aș pierde cu voi în azur.

Cit despre voi, dureroasele mele iubiri,
Iată-vă-n febra-mplinirilor voastre supreme!
Păsări de vis din înalte păduri luminoase
Cîntă la marile nunți cu azurul sublim. —

ION TUDOR

Cîntec

M-am născut o dată cu zorile
Cînd poire deschideau florile;
Plîngînd, aripi mi-am pus,
Să zbor cit mai sus,
Privînd culoarele
Cum învîrt morile,
Și vîntul cum bate
Plețele-mi pe spate.
Și-am zburat dus
Pînă la apus,
Cînd s-au frînt aripile
Luîndu-mi și clipele.
Vîntul a spălat
Tot ce am lăsat!
Dar în urma mea
Răsărit-a stea
Care mă privește
Numai azi, firește!

Caii albi

...norii copilăriei noastre

Iar caii albi, miracol,
Alargă pe cîmpie,
Nechează herghelii —
Sîrșitul undă să fie?
Că-i văd plînd
cu coamele în vînt,
Copitele de aur,
N-ating acest pămînt.

Și ne jucăm cu ei — copii
În zilele de vară,
Și alergam spre ceruri,
În zbor, tot către soare,
Și nu știam de nimeni!
A fost ceva, oare?

...Și mai aleargă caii
Și-acum, dar ce folos
Că-n zilele albastre
Ei nu se uită-n jos...
Zădărnice truda noastră
Că visul nu apare...

HRISTACHE TĂNASE

Cîndva

Cîndva poate ne vom întoarce în noi
prin nevăzute și ne-auzite ploii,
prin serile reci și neliniștite
prin flăcări de vise incremenite
ș-o auzi curgînd pe ziduri pustii
otrava dorului din apele vii.

Lumină rănită

Cînd sulitei ascuțite ale soarelui
trec dîncolo de pragul albastru
se schimbă și culorile marii tăceri
ucisă de-un trîzniet.

MAX ERNST — „BROASCĂ JEȘTOASA”

Peste cîteva zile apare

ALMANAHUL LITERAR 1970

Într-o înfățișare grafică excepțională întrînd colaborarea a peste 360 de scriitori, oameni de artă și publiciști de renume, ALMANAHUL LITERAR 1970 va satisface gusturile cele mai exigente ale cititorilor.

Cele 496 de pagini bogat ilustrate ale ALMANAHULUI LITERAR 1970 conțin literatură inedită — poezie, proză, teatru, memorii, eseuri —; rubrici de teatru, film, plastică, sport, umor, automobilism; de asemenea, o atractivă și documentată rubrică feminină.

În ALMANAHUL LITERAR 1970, semnează printre alții: VIGOR EFTIMIU, ZAHARIA STANCU, EUGEN JEBELEANU, GEO BOGZA, MARIN PREDĂ, EUGEN BARBU, NICOLAE BREBAN, VIRGIL TEODORESCU, GEO DUMITRESCU, VLADIMIR STREINU, MIHAI BENIUC, SERBAN CIOCULESCU, RADU BOUREANU, MARIA BANUS, NINA CASSIAN, SIDONIA DRĂGUSANU, TUDOR MUȘATESCU, ALEXANDRU BALACI, MIRON RADU PARASCHIVESCU, AUREL BARANGA, ION BIBERI, ION LANCRANJAN, AL. DIMA, DEMOSTENE BOTEZ, BEN. CORLACIU, ION CARAIION, ION HOREA, ADRIAN PAUNESCU, DIMITRIE ȘTELARU, NICHITA ȘTANESCU, AL. I. ȘTEFĂNESCU, GEORGE ȘBIRCEA, MELIUSZ JOZSEF, CONSTANTIN NOICA, ARNOLD HAUSER, SZÁSZ JÁNOS, TRAIAN HERSENI, ETC.

Pagini, de asemenea inedite, din: TUDOR ARGHEZI, LUCIAN BLAGA, TUDOR VIANU, ION BARBU, OCTAVIAN GOGA, ILARIE VORONCA, ION MINULESCU, GEORGE CALINESCU, ION AGĂRIBCEANU, IONEL TEODOREANU, G. BRAESCU, EUGEN LOVINESCU, HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU, ETC., ETC.

ALMANAHUL LITERAR 1970 cuprinde și numeroase reproduceri de artă, în planșelor: Constantin Brâncuși, H. Matisse, Pol Buri, Horia Damian, D. Ghicjă, Hans Hartung, V. Kandinskij, Ștefan Luchian, Hans Naagel, L. Survage, Ion Ţuculescu, C. Piliuță, etc.

11 vedete de cinema se confesează cititorilor ALMANAHULUI LITERAR 1970: Julie Christie, Juliette Greco, Anna Karina, Dalida, Sophia Loren, Catherine Deneuve, Jeanne Moreau, Brigitte Bardot, Olivera Vučo, Sylvie Vartan, Claudia Cardinale.

Mai semnează în ALMANAHUL LITERAR 1970: EUGEN IONESCU, GEORGE USCA-TESCU, WILLIAM SAROYAN, EDMOND JALOUX, LUCE, HOCTIN, EUGEN DRĂGUTESCU, SAUL STEINBERG, ANDREI VOSNESENSKI, IONEL PERLEA, JIRI TRNKA, TETSU, ANTONIO SAURA, GHIORGHIOS SEFERIS, ETC.

În cadrul rubricilor speciale de teatru, film, plastică, semnează: PETRU COMAR-NESCU, N. ARGINTESCU-AMZA, N. CARANDINO, D. I. SUCHIANU, FLORIAN POTRA, etc.

Paginile dedicate sportului sînt susținute de scriitorii: EUGEN BARBU, ION BAIESU, AL. CAPRĂRIU, RADU COSĂȘU, DAN DESLIU, AL. MIRODAN, FĂNUȘ NEAGU, ADRIAN PAUNESCU, NEAGU RADULESCU, ROMULUS BALABAN și VICTOR BANCULESCU.

În ALMANAHUL LITERAR 1970, mai găsiți: umor, cuvinte încrucisate, moda anului 1970, epigrame, o agenda-calendar 1970, documente literare și artistice etc. Rețineți, deci, din timp ALMANAHUL LITERAR 1970, o inedită enciclopedie ilustrată a literaturii și artei.

SUNETE FUNDAMENTALE

EDGAR POE

(1809—1849)

Annabel Lee

Era altădată, cu mulți ani înainte,
Într-o țară ce lingă mare-nflori,
Trăia o fată pe care, poate, o țineți minte,
Pe numele ei ANNABEL LEE;
Și-această fată doar atit avea-n minte:
S-o iubesc și să mă poată iubi.

Eu eram un copil, ea era o copilă,
În acea țară ce lingă mare-nflori;
Dar ne iubeam cu-o iubire mai mult ca
iubire,
Eu și frumoasa mea ANNABEL LEE;
Cu-o iubire pe care serafii cu aripi din ceruri
Ne-o pizmuiau, mie și ei, zi de zi.

Aceasta-i pricina pentru care, demult,
În țara ce lingă mare-nflori,
Un vint din nouri suflă, înghețînd-o
Pe frumoasa mea ANNABEL LEE;
Și astfel, ca s-o ducă de mine departe,
O nobilă rudă a sa se grăbi
S-o ducă, s-o nchidă sub lespede moarte,
În țara ce lingă mare-nflori.

Ci ingerii, cu nimic mai fericiți în tărîe,
Ne pizmuiau, pe-amîndoi, zi de zi,
Da! — iată pricina (toată lumea o știe
În acea țară ce lingă mare-nflori)
Pentru care vintul ieși din nori, într-o
noapte,
Înghețînd-o, omorînd-o pe ANNABEL LEE.

Dar iubirea noastră era mai tare ca orice
iubire
A celor mai bătrîni decit noi,
A celor cu mult mai înțelepți decit noi;
Și nici ingerii bolții în strălucire,
Nici demonii mării nu vor izbuti
Să despartă vreodată sufletul meu de
sufletul
Preafrumoasei ANNABEL LEE.

Căci luna nu iese nicicînd, fără să-mi dea
scînteind
Visuri cu frumoasa ANNABEL LEE;
Și stele nu răsar nicicînd, fără să simt
licărînd
Ochii preafrumoasei ANNABEL LEE,
Și astfel, cît ține noaptea, eu stau lingă ea,
Iubita mea — iubita și viața mea — mireasa
mea,
În mormîntul ei ce lingă mare-nflori,
Lingă marea care nu-ncetează a vui

GEORG TRAKL

(1887—1914)

De profundis

Există-o miriște pe care cade-o ploaie
neagră.
Există-un arbore ca de rugină ce stă singur.
Există-un crivăț care șuieră printre
colibele pustii.

Ce tristă seară:

La marginea cîtunului
Blînda orfană încă-adună spice scuturate.
Ochii-i rotunzi, de aur, iscodesc amurgul,
Iar sînul ei nerăbdător așteaptă mirele
cerese.

La-ntoarcere,
Ciobanii au găsit suavul trup
Aproape putred, în mărăciși.

O umbră sint, departe de cătune-ntunecate.
Din apele dumbrăvii am sorbit
Tăcerea Domnului.

Pe fruntea mea metalu-și lasă gerul.
Păianjeni inima mi-o caută.
Există o lumină ce se stinge-n gura mea.

Noaptea, eram pe o cîmpie însetată,
Jegos de murdării și praf de stele.
În aluniș, din nou
Cu clinchete vibrară Ingeri de cristal.

VITOR SEGALEN

(1878—1919)

Stelă pe drumul sufletului

O ciudată inscripție orizontală: opt caractere
mari, două cite două, care trebuie
cite nu de la dreapta la stînga, ci
de-a-ndăratelea, — și ceea ce e și mai
mult:

Opt mari caractere răsturnate. Trecătorii
strigă: „Prostia gravorului! Sau poate
o ciudățenie profanatoare”, și, fără să
vadă, trec mai departe.

*

Voi nu vreți s-o talmăciți? Aceste opt mari
semne retrograde arată întoarcerea în
mormint și Drumul Sufletului — ele nu
călăuzesc pașii celor vii.

Dacă, întoarse spre dulcele aer pentru plămîni,
ele se-nfundă în piatră: dacă,
fugind de lumină, dau în adîncimea
solidă,

Lucrul e limpede: ele trebuie citite pe
cealaltă față a spațiului — loc fără
drumuri pe unde călătoresc nemișcați
ochii morților.

ARCHIBALD MACLEISH

(Născut 1892)

Ars poetica

Un poem trebuie să fie palpabil și mut
Ca un fruct,

Surd măcar
Ca vechile medalioane sub policar,

Tăcut ca tocul de minecă ros.
La ferestrele cu mușchi somnoroși —

Un poem trebuie să fie fără cuvinte, ușor,
Ca zborul păsărilor.

*

Un poem trebuie să fie în timp fără mișcare
Ca înălțarea lunii în zare.

Lăsînd, așa cum eliberează luna
Crengile copacilor nocturni, una cite una,

Lăsînd, ca luna sub frunzișul iernii subțire,
Spiritul amintire cu amintire —

Un poem trebuie să fie în timp fără mișcare
Ca înălțarea lunii în zare.

*

Un poem trebuie să fie echivalat
Cu: Nu e adevărat.

Pentru toată istoria plină de-amar
Un portal pustiu și o frunză de arțar,

Pentru iubire
Două lumini pe mare și ierburile ce
se-nmlădie —

Un poem nu trebuie să-nsemne nimic,
Ci să fie.

JOHN CROWE RANSOM

(1888—1966)

Amintirea iernii

Le fel de monstroase, două rele
ținîndu-mă, s-au dus în silă-ncet:
absența, strigăt al ființei mele,
și-al iernii aprig suflu prin brădet.

Să știi că-n timp ce flacăra-n odaie
juca, și-un vint prin crăpături gemea,
eu nu am ars ca bețele-n văpaie,
străin de centrul și căldura mea.

Mai bine-n aerul tăios de-afară
cu nea să-mi vindec rănile subțiri,
ca să-nceteze inima să doară,
coaptă de frig, ieșită din simțiri.

Și viscole să bată pe-ntrecute
făptura mea, și ochiul larg deschis;
iar singele, deși-nghețînd prea iute,
un strop să nu-mi păstreze pentru vis.

Iubire, degetele-acestea care
cîndva-n atingeri ne-au făcut de fier,
s-atîrne-n vremea rea, fără valoare,
ca zece păstirnaci ucîși de ger.

WISTAN HUGH AUDEN

(Născut 1907)

Destinu-i negru

Destinu-i negru și mai afund ca orice
groapă-a mării.
Omului pe care l-a-nsemnat,
Primăvara, cînd se ivesc florile bete de
soare,
Cînd avalanșele pornesc, albe zăpezi pe fața
stîncilor,
Dacă-i poruncește să-și lase casa,
Nu-i mină blindă ca un nor să-l poată ține,
nici femeie.
Ci fără să mai stea pornește omu-acela
Din han în han, pe sub copacii pădurii,
Străin între străini pe marea nesecată,
Lăcaș al peștilor, apă-năbușitoare,
Sau singuratic pe cîmpie ca o potîrnice,
Prin albia torentelor,
Pasăre-a pietrei — pasăre fără odihnă.

Iar seara capu-i cade de-oboșeală,
Visînd căminul,
O mină făcînd semn de la fereastră,
masa-ntînsă,
Sărutul soției sub același vechi acoperiș;
Dar deșteptîndu-se zărește
Cîrduri de păsări fără nume pentru el, și-n
prag sporovăind
Alți oameni săvîrșînd altă iubire.

Salvați-l de-ncleștarea cea vrășmașă,
De saltul brusc al tigrlului la cotitură;
Feriți-i casa,
Nelinșița-i casă-n care zilele se numără,
De trîznete ferii-l,
De zilnica ruină ce se-ntinde ca o pată.
Schimbînd în sigur numărul lor indoielnic,
Aduceți bucuria, aduceți ziua-ntoarcerii
acasă,
S-o vadă fericit cum se apropie, cu zorile
pe fruntea lui.

PIERRE EMMANUEL

(Născut 1916)

*

LIMPEDE lac uriaș
În care cerești înflorite livezi
Se-ogîndesc
Nebunie-a lui Hölderlin:
O, sare
Indicibilă-a apelor pe care
Abia le ating sfintele
Rîndunele săgetătoare
Cuvintele.

*

EI ȘTIU cu toții
Nainte de naștere
Ce bună-i minciuna
Ce bună-i murdăria
Ce bun e omorul

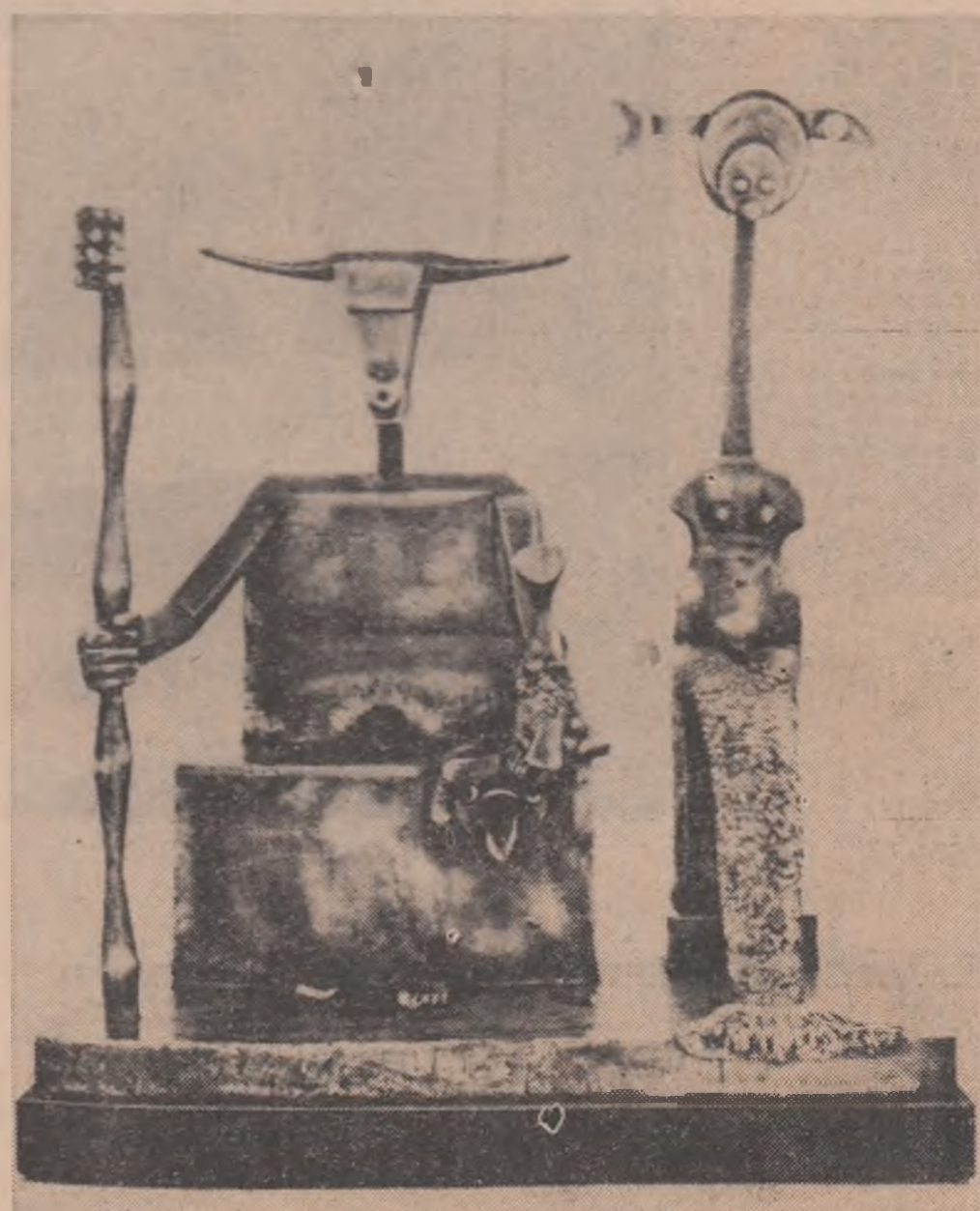
Orbi sint cu toții
Dar au mirosul ușor
Putreziciunea
E aerul lor.

*

POEZII
Pietricele în gura
Unui demiurg bilbit

Cine cîntă? stîncă
Sau vîntul sărmanul?
Ghiocul
Sau însuși oceanul?

În românește de
Ștefan Aug. DOINAȘ

MAX ERNST — „CAPRICORN”

LUCEAFĂRUL

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef: Ștefan Hănuțescu
Redactori șefi adjuncți:
Cezar Baltag, Fănuș Neagu,
Nichita Stănescu
Secretar general de redacție:
Constantin Toiu

REDACTIA:

București Bd. Ana Ipătescu 13

Telefon: 11.51.54 | 12.16.16

ADMINISTRAȚIA:

Soseana Kiseleff 10, tel. 18.33.99

ABONAMENTELE:

3 luni — 13 lei | 6 luni — 26 lei | 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCINTEII”

Prezentarea grafică: Mircea Popescu

Paginător: Nicolae Ion.